

RAPORT Z BADAŃ

Analiza prawno-instytucjonalna modelu działania narodowej konferencji rektorów Ukrainy

dr Grigorij Berchenko

Narodowy Uniwersytet Prawa
im. Jarosława Mądrego w Charkowie

RAPORT PRZYGOTOWANY W RAMACH PROJEKTU MEIN-PW
„POLSKO-UKRAIŃSKA WSPÓŁPRACA INSTYTUCJI PRZEDSTAWICIELSKICH
REPREZENTUJĄCYCH REKTORÓW,
NA RZECZ DOSKONALENIA DZIAŁANIA UCZELNI”

Warszawa 2023

Politechnika Warszawska | Wydział Administracji i Nauk Społecznych

Projekt MEiN-PW

pt. „Polsko-ukraińska współpraca instytucji przedstawicielskich reprezentujących rektorów, na rzecz doskonalenia działania uczelni”

Sfinansowano z dotacji Ministerstwa Edukacji i Nauki

PARTNER GŁÓWNY

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

PARTNERZY WSPIERAJĄCY

KRASP

Konferencja Rektorów
Akademickich Szkół Polskich

FUNDACJA
REKTORÓW
POLSKICH

PATRONAT

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Spis treści

Słowo wstępne	4
ROZDZIAŁ 1	
Doświadczenia działalności Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP) i innych narodowych konferencji rektorów	5
ROZDZIAŁ 2	
Analiza prawno-instytucjonalna i badanie dokumentów, regulujących działanie Związku Rektorów Uczelni Ukrainy	9
Podstawy prawne działania (normy ustawodawstwa oraz akty wewnętrzne)	9
Charakter prawny (status, forma)	9
Członkostwo	10
Organizacja (organy, struktura organizacyjna)	12
Zadania i formy ich realizacji	15
Finansowanie i majątek	16
Nadzór za działalnością Związku Rektorów Uczelni Ukrainy	17
Pozycja międzynarodowa	19
Analiza SWOT modelu działania Związku Rektorów Uczelni Ukrainy (mocne i słabe strony, szanse i bariery)	20
ROZDZIAŁ 3	
Wnioski i propozycje zmian ich warianty	23
ROZDZIAŁ 4	
Projekt Kodeksu Dobrych Praktyk uczelni ukraińskich (za przykładem kodeksów Polski i Holandii) oraz uzasadnienie jego źródlenia w Ukrainie	30
Uzasadnienie potrzeby	30
Preambuła	34
Zasady fundamentalne i wartości	35
Przykładowe dobre praktyki ogólne w uczelni	38
Rzetelność akademicka	38
Poszanowanie godności człowieka	40
Odpowiedzialność	40
Konflikt interesów	41
Przykłady dobrych praktyk w działaniach kierownictwa uczelni (rektora, prorektorzy, inni kierownicy) oraz rady akademickiej (=senatu)	41
Przykłady dobrych praktyk w działaniu rektora	42
Przykłady dobrych praktyk w działaniu rady akademickiej (=senatu) uczelni	46
Przykłady dobrych praktyk w procesie kształcenia i komunikacji publicznej	47
Uwagi końcowe	48
Bibliografia	49
O autorze	55

Słowo wstępne

Szkolnictwo wyższe i nauka odgrywają ogromną rolę w rozwoju każdego narodu. Rozbudowany system instytucji szkolnictwa wyższego jest jednym z najważniejszych osiągnięć Ukrainy jako państwa i jej narodu.

W obliczu wyzwań i zadań stojących przed Ukrainą, szkolnictwo wyższe musi stać się sztandarowym przykładem zmian. Chodzi o przewyciężenie wyzwań związanych z sytuacją agresji rosyjskiej i stanu wojennego, a także o kroki niezbędne do stania się pełnoprawnym członkiem Unii Europejskiej i Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO).

Jako instytucje publiczne i prywatne, instytucje szkolnictwa wyższego działające w Ukrainie dążą do wspólnego celu - kształtowania elity intelektualnej kraju, rozwoju nauki i są ważnym elementem rozwoju demokratycznego. Nawiązują ze sobą współpracę i przyczyniają się do opracowania wspólnej wizji rozwoju szkolnictwa wyższego i nauki w Ukrainie. Związek Rektorów Uczelni Ukrainy (dalej – ZRUU) jest taką platformą od 1993 roku. Zrzesza on wiodące instytucje szkolnictwa wyższego i jest wysoce szanowaną instytucją społeczeństwa obywatelskiego Ukrainy.

Praktyka zrzeszania instytucji szkolnictwa wyższego reprezentowanych przez ich rektorów jest dobrze znana w Europie, gdzie Stowarzyszenie Uniwersytetów Europejskich (EUA) działa również na poziomie ponadnarodowym, z krajowymi konferencjami rektorów jako członkami zbiorowymi. Związek Rektorów Uczelni Ukrainy aktywnie współpracuje ze swoimi europejskimi odpowiednikami i niedawno także został członkiem EUA.

Niniejszy raport ma na celu przedstawienie osiągnięć i problemów, które należy rozwiązać w działalności narodowej konferencji rektorów Ukrainy, reprezentowanej przez ZRUU, z uwzględnieniem doświadczeń krajów europejskich, przede wszystkim Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP).

Doświadczenia działalności Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP) i innych narodowych konferencji rektorów

---

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP) została utworzona 7 czerwca 1997 r. przez rektorów 73 uczelni - członków działających wówczas konferencji rektorów różnych typów szkół wyższych: uniwersytetów, uczelni technicznych, rolniczych, pedagogicznych, ekonomicznych, medycznych i artystycznych. W dniu 20 kwietnia 1998 r. Zgromadzenie Plenarne KRASP podjęło decyzję o włączeniu rektorów- członków konferencji rektorów akademii sportowych w poczet członków założycieli KRASP. Biorąc pod uwagę znaczącą rolę uczelni zawodowych w systemie szkolnictwa wyższego, KRASP współpracuje z konferencjami rektorów uczelni zawodowych. KRASP stoi na straży tradycyjnych wartości akademickich, w tym zasad etyki zawodowej, odpowiedzialności oraz konstytucyjnej zasady autonomii szkół wyższych, która w szczególności zapewnia prawo do zajmowania stanowiska we wszystkich sprawach będących przedmiotem zainteresowania społeczności akademickiej.

Doświadczenia pierwszych lat działalności KRASP oraz procesy zachodzące w polskim i europejskim szkolnictwie wyższym wskazują na potrzebę działania Konferencji w szerokiej formule, umożliwiającej wspólne działanie rektorów i poszanowanie tożsamości różnych typów uczelni – publicznych i niepublicznych, dużych i małych, akademickich i zawodowych, oferujących kształcenie w wielu specjalnościach, a także w bardziej wyspecjalizowanych dziedzinach, działających w dużych ośrodkach akademickich i w małych miastach o długiej tradycji oraz nowo powstałych.

KRASP została utworzona przez polskie uczelnie posiadające uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora w co najmniej jednej dyscyplinie. KRASP jest instytucją przedstawicielską środowiska szkolnictwa wyższego i nauki w rozumieniu Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Rektorzy zrzeszeni w KRASP mogą pełnić funkcję członków konferencji rektorów określonych typów uczelni.

Oprócz uczelni publicznych członkami KRASP są także niepubliczne uczelnie akademickie, a o status uczelni stowarzyszonej mogą ubiegać się uczelnie nieakademiczne (zawodowe) posiadające uprawnienia do nadawania tytułu zawodowego magistra. Status konferencji stowarzyszonej mogą uzyskać konferencje zrzeszające uczelnie zawodowe.

Obecnie w skład Konferencji wchodzi 109 rektorów uczelni, w tym 10 uczelni niepublicznych. Ponadto 8 szkół posiada status uczelni stowarzyszonych.

Polskie ustawodawstwo bezpośrednio reguluje status KRASP i jej rolę w systemie szkolnictwa wyższego. Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r. (art. 337) stanowi, że uczelnie akademickie mogą tworzyć Konferencję Rektorów Akademickich Szkół Polskich, KRASP. Publiczne wyższe uczelnie zawodowe mogą tworzyć Konferencję Rektorów Publicznych Uczelni Zawodowych. Uczelnie niepubliczne mogą tworzyć Konferencję Rektorów

Zawodowych Szkół Polskich. Konferencje rektorów współdziałają z organami władzy publicznej w sprawach szkolnictwa wyższego, nauki i kultury. Konferencje rektorów posiadają osobowość prawną. Organem sprawującym nadzór nad działalnością konferencji rektorów jest minister.

Art. 329 ust. 1 stanowi, że instytucjami przedstawicielskimi środowiska szkolnictwa wyższego i nauki są w szczególności: Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich KRASP (ust. 2); Konferencja Rektorów Publicznych Uczelni Zawodowych (ust. 3); Konferencja Rektorów Zawodowych Szkół Polskich (ust. 4).

Ponadto, zgodnie z art. 331, w skład Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego wchodzi: 14 nauczycieli akademickich wybranych przez konferencje rektorów, o których mowa w art. 329 ust. 1 pkt 2-4, spośród kandydatów przedstawionych przez poszczególne uczelnie, przy czym liczba ta jest rozdzielona między konferencje proporcjonalnie do ogólnej liczby studentów kształcących się w uczelniach będących członkami każdej z tych konferencji

Statut KRASP został zatwierdzony przez Zgromadzenie Plenarne KRASP w dniu 13 października 2011 r., ze zmianami z dnia 26 maja 2012 r., 23 listopada 2012 r., 18 listopada 2016 r., 16 listopada 2018 r. i 6 grudnia 2019 r.¹ Statut reguluje członkostwo (Rozdział II), zadania (Rozdział III), organy zarządzające (Rozdział IV), majątek i finanse (Rozdział VI) oraz inne kwestie. W kontekście ewentualnego przyjęcia polskich doświadczeń, szereg regulacji Statutu KRASP jest interesujących dla Ukrainy w odniesieniu do celów i form działalności, struktury, podejmowania decyzji, współdziałania z władzami publicznymi w dziedzinie szkolnictwa wyższego itp.

Paragrafy 18-20 Statut regulują kwestie współdziałania z organami władzy, w szczególności w oparciu o przepisy prawa, wydawanie opinii i oświadczeń, na żądanie organów władzy lub w określonych przypadkach z własnej inicjatywy.

Doświadczenie funkcjonowania odpowiednich organów jest ugruntowaną tradycją europejską, w takiej lub innej formie w krajach europejskich. Ogólnie rzecz biorąc, jeśli mówimy o doświadczeniach europejskich, należy wskazać na funkcjonowanie Europejskiego Stowarzyszenia Uniwersytetów (EUA)². Jego członkostwo może być indywidualne (pojedynczy uniwersytet) lub zbiorowe (konferencja rektorów). Obecnie jest 35 takich członków zbiorowych z 34 krajów (dwóch członków z Belgii). Członkowie zbiorowi (konferencje rektorów) to:

1. Austria: Universities Austria (Austrian Rectors' Conference) UNIKO – Österreichische Universitätenkonferenz³;
2. Belgia:
  - Flemish Interuniversity Council (VLIR) – Vlaamse Interuniversitaire Raad⁴;
  - Rectors' Conference, French Community of Belgium (CREF) – Conseil des Recteurs des universités francophones de Belgique⁵;
3. Chorwacja: Croatian Rectors' Conference – Rektorski zbor Republike Hrvatske⁶;

¹ www.krasp.org.pl/o-krasp/statut

² eua.eu

³ www.uniko.ac.at

⁴ www.vlir.be

⁵ www.cref.be

⁶ www.rektorski-zbor.hr

4. Cypr: Cyprus Rectors' Conference – Σύνοδος των Πρυτάνεων των Κυπριακών Πανεπιστημίων⁷;
5. Czechy: Czech Rectors Conference – Česká konference rektorů⁸;
6. Dania: Universities Denmark – Danske Universiteter⁹;
7. Estonia: Universities Estonia – Rektorite Nõukogu¹⁰;
8. Finlandia: Universities Finland UNIFI – Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ¹¹;
9. Francja: FRANCE UNIVERSITiES – France Universités¹²;
10. Gruzja: Permanent Conference of Rectors of Georgian Public HEIs¹³;
11. Niemcy: German Rectors' Conference – Hochschulrektorenkonferenz (HRK)¹⁴;
12. Grecja: Greek Rectors' Conference – Synodos Prytaneon Ellinikon Panepistimion¹⁵;
13. Watykan: Conference of Rectors of Roman Pontifical Universities and Institutions – Conferenza Rettori Università e Istituzioni Pontificie Romane (CRUIPRO)¹⁶;
14. Węgry: Hungarian Rectors' Conference – Magyar Rektori Konferencia¹⁷;
15. Islandia: Icelandic Rectors' Conference – Samstarfsnefnd háskólastigsins¹⁸;
16. Irlandia: Irish Universities Association (IUA) – Cumann Ollscoileanna Éireann¹⁹;
17. Włochy: Conference of Italian University Rectors – Conferenza dei Rettori delle Università Italiane²⁰;
18. Łotwa: Latvian Rectors' Council – Latvijas Rektoru Padome²¹;
19. Litwa: Lithuanian Universities Rectors' Conference – Conventus Rectorum Universitatum Lituaniae²²;
20. Luksemburg: University of Luxembourg – Université du Luxembourg²³;
21. Holandia: Universities of the Netherlands (UNL) – Universiteiten van Nederland²⁴;
22. Norwegia: Universities Norway – Universitets- og høskolerådet²⁵;

---

⁷ www.cyrectors.ac.cy/index.php/en

⁸ crc.muni.cz/

⁹ www.dkuni.dk/

¹⁰ www.ern.ee/

¹¹ www.unifi.fi/

¹² franceuniversites.fr/

¹³ rectorsconference.ge/

¹⁴ www.hrk.de/

¹⁵ www.synodos-aei.gr/

¹⁶ cruipro.net/

¹⁷ www.mrk.hu/

¹⁸ english.hi.is/node/4895/

¹⁹ www.iua.ie/

²⁰ www.cruis.it/

²¹ www.rektorupadome.lv/

²² www.lurk.lt/

²³ www.uni.lu/

²⁴ www.vsnu.nl/

²⁵ www.uhr.no/

23. Polska: Conference of Rectors of Academic Schools in Poland – Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich²⁶;
24. Portugalia: Portuguese National Conference of Rectors – Conselho de Reitores das Universidades Portuguesas – CRUP²⁷;
25. Romania: Romanian Council of Rectors²⁸;
26. Serbia: Conference of the Universities of Serbia – Конференција универзитетâ Србије²⁹;
27. Słowacja: Slovak Rectors' Conference – Slovenská rektorská konferencia³⁰;
28. Słowenia: Slovenian Rectors' Conference – Rektorska konferenca Republike Slovenije³¹;
29. Hiszpania: Conference of Rectors of Spanish Universities (CRUE) – Crue Universidades Españolas³²;
30. Szwecja: Association of Swedish Higher Education Institutions – Sveriges universitets- och högskoleförbund³³;
31. Szwajcaria: Switzelrand swissuniversities – Swissuniversities³⁴;
32. Turcja: Turkish University Rectors' Conference- YOK – Council of Higher Education (CoHE)³⁵;
33. Ukraina: Union of Rectors of Higher Education Institutions of Ukraine – Спілка ректорів закладів вищої освіти України³⁶;
34. Wielka Brytania: Universities UK³⁷.

---

²⁶ www.krasp.org.pl

²⁷ www.crup.pt/

²⁸ www.cnr-romania.ro/en/

²⁹ www.konus.ac.rs/

³⁰ www.srk.sk

³¹ www.rkrs.si

³² www.crue.org/

³³ www.suhf.se/

³⁴ www.swissuniversities.ch/

³⁵ www.yok.gov.tr/

³⁶ zvo.knu.ua/

³⁷ www.universitiesuk.ac.uk/

ROZDZIAŁ 2

Analiza prawno-instytucjonalna i badanie dokumentów, regulujących działanie Związku Rektorów Uczelni Ukrainy

---

PODSTAWY PRAWNE DZIAŁANIA (NORMY USTAWODAWSTWA ORAZ AKTY WEWNĘTRZNE)

Związek Rektorów Uczelni Ukrainy (dalej – Związek, ZRUU) został utworzony w 1993 roku. Związek jest organizacją pozarządową, jej działania reguluje Statut.

Podstawą prawną działania ZRUU jest art. 36 Konstytucji, który reguluje prawo na zrzeszenie się w partie polityczne i organizacje pozarządowe, Ustawa Ukrainy „O stowarzyszeniach publicznych/obywatelskich” (dalej – Ustawa o stowarzyszeniach) z dnia 22 marca 2012 r. № 4572-VI, oraz Statut, zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie organizacji pozarządowej „Związek Rektorów Uczelni Ukrainy”, protokół № 2 z dnia 29.07.2021³⁸.

Jak stanowi pkt 1.2. Statutu Związku, organizacja w swym działaniu kieruje się Konstytucją Ukrainy, Ustawami Ukrainy „O stowarzyszeniach publicznych/obywatelskich”, „O edukacji”, „O szkolnictwie wyższym”, innymi aktualnie obowiązującymi przepisami prawa oraz Statutem.

Ponadto, na podstawie Statutu, ZRUU ma prawo uchwalenia własnych uchwał. Zgodnie z pkt. 4.4. Statutu, Zgromadzenie Ogólne zatwierdza, na wniosek Prezydium ZRUU, akty normatywne, które regulują działalność Organizacji. Takim aktem, na przykład, jest Tryb opłaty składek członkowskich.

CHARAKTER PRAWNY (STATUS, FORMA)

Jak zostało odnotowane, status prawny Związku to organizacja pozarządowa i zgodnie z czynnym ustawodawstwem jej status i uprawnienia nie różnią się od innych organizacji pozarządowych. W odróżnieniu od zagranicznych konferencji rektorów (uczelni), specjalnych regulacji dot. statusu Związku rektorów w aktualnie obowiązującym ustawodawstwie nie ma. Ustawa Ukrainy „O szkolnictwie wyższym” z dnia 1 lipca 2014 r. № 1556-VII nie określa szczególnych uprawnień ZRUU, jego roli w kształtowaniu polityki w dziedzinie szkolnictwa wyższego, współdziałania z organami władzy państwa, przedstawienie wniosków i in.

Współdziałanie z organami państwa odbywa się na zasadach ogólnych, na podstawie regulacji prawnych zawartych w ustawie „O stowarzyszeniach” i innych przepisach. Zgodnie z pkt 1.3. Statutu, stosunki z władzami państwowymi i organami samorządu terytorialnego,

---

³⁸ zvo.knu.ua/uploads/p_41_61059629.pdf

pracodawcami, ich stowarzyszeniami, innymi organizacjami publicznymi i partiami politycznymi są regulowane w zawartych umowach, na zasadach równego partnerstwa, dialogu i współpracy.

W tym zakresie można wymienić kilka takich dokumentów podpisanych przez Związek Rektorów, a mianowicie:

- Porozumienie o współpracy między Związkiem a Ministerstwem Edukacji i Nauki w dniu 19 sierpnia 2021 r.³⁹;
- Memorandum o współpracy między Państwową Agencją ds. Efektywności Energetycznej i Oszczędzania Energii Ukrainy a organizacją pozarządową „Związek Rektorów Uczelni Ukrainy”⁴⁰;
- Memorandum o współpracy z Narodową Agencją Kwalifikacji z dnia 13.07.2021 p.⁴¹;
- Umowa o współpracy między Związkiem Zawodowym Edukacji i Nauki Ukrainy a organizacją pozarządową „Związek Rektorów Uczelni Ukrainy” z dnia 21 czerwca 2021 r.⁴²

W związku z tym można stwierdzić, że obecne ustawodawstwo nie ustanawia żadnych szczególnych cech i mechanizmów interakcji między Związkiem Rektorów a organami zarządzającymi w dziedzinie szkolnictwa wyższego, nie ma także obowiązku włączania Związku w rozwiązywanie kwestii w dziedzinie szkolnictwa wyższego itp.

CZŁONKOSTWO

Kwestię członkostwa reguluje rozdział 3 Statutu Związku: „Członkowie Organizacji, ich prawa i obowiązki. Procedura nabycia i ustania członkostwa”.

Członkostwo jest indywidualne. Członkami mogą zostać rektorzy szkół wyższych Ukrainy, niezależnie od organu nadzorującego i formy własności, którzy wpłacili wpisowe i opłacają składki członkowskie, a także osoby reprezentujące stowarzyszenia pracodawców, instytucje naukowe, związki zawodowe, organizacje pozarządowe i inne.

Decyzję o przyjęciu członków Związku podejmuje jego Przewodniczący na podstawie wniosku kandydata z obowiązkiem spełnienia wymogów Statutu, a następnie informuje o tym członków na Walnym Zgromadzeniu.

Członkowie Związku mogą wyjść ze Związku lub zostać powołani na członków honorowych po zakończeniu pełnienia funkcji rektora na podstawie wniosku do Prezydium. W tej sytuacji uznaje się, że członek Związku opuścił organizację lub został członkiem honorowym z chwilą podjęcia decyzji przez Prezydium lub po upływie sześciu miesięcy od daty złożenia wniosku. W przypadku naruszenia przepisów Statutu Prezydium może pozbawić osobę członkostwa w Związku.

³⁹ zvo.knu.ua/uploads/p_42_33675237.pdf

⁴⁰ zvo.knu.ua/uploads/p_42_17381910.pdf

⁴¹ zvo.knu.ua/uploads/p_42_93985139.pdf

⁴² zvo.knu.ua/uploads/p_4_53897215.pdf

Członkowie Związku mogą na własny (pisemny) wniosek wystąpić z niego w każdym momencie. Członek Związku, który systematycznie nie przestrzega przepisów Statutu i decyzji organów zarządzających, może zostać wydalony ze Związku decyzją Walnego Zgromadzenia Członków.

Obecnie, oprócz rektorów, członkami Związku są dwaj przewodniczący związków zawodowych pracowników edukacji (ogólnoukraińskiego i kijowskiego), a także przewodniczący Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy.

Istnieje szereg problemów związanych z członkostwem w Związku, z których głównym jest indywidualny charakter członkostwa. Ponieważ obecne ustawodawstwo nie pozwala osobom prawnym prawa publicznego⁴³ (a taki status mają instytucje szkolnictwa wyższego – uczelnie) na tworzenie stowarzyszeń publicznych, podmiotami stowarzyszenia (i odpowiednio, członkami organizacji) są szefowie instytucji szkolnictwa wyższego - rektorzy. W związku z tym członkostwo w stowarzyszeniu jest osobistą sprawą rektora, który opłaca składkę członkowską. W przypadku zmiany rektora, nowy rektor uczelni musi ponownie nabyć członkostwa w Związku, ponieważ poprzedni rektor automatycznie rozwiązuje członkostwo w Związku. Ma to negatywny wpływ na ciągłość reprezentacji danej uczelni w Związku. Ponadto kontakty i uczestnictwo w działaniach Związku ograniczają się wyłącznie do stanowiska rektora i nie mogą polegać na innych organach lub kadrze zarządzającej uczelni.

Na przykład KRASP jest stowarzyszeniem polskich uczelni akademickich (uczelni członkowskich) reprezentowanych przez rektorów. Oznacza to, że rektorzy jedynie reprezentują uczelnie, ale członkostwo należy do poszczególnych uczelni. Co więcej, polskie doświadczenia wskazują na możliwość utworzenia odrębnego stowarzyszenia sektorowego – konferencji rektorów określonych typów uczelni akademickich, które również mogą być częścią KRASP.

W interesujący sposób uregulowana kwestia członkostwa w Czechach. Choć zgodnie z preambułą do statutu Czeskiej Konferencji Rektorów (ČKR)⁴⁴ jest ona organem reprezentującym uczelnie w Republice Czeskiej, samo członkostwo ma charakter indywidualny. Zgodnie z art. 3 Statutu, członkiem ČKR może zostać każdy rektor uczelni w Republice Czeskiej mianowany przez Prezydenta. Członkiem Czeskiej Rady Uniwersyteckiej może zostać również przedstawiciel prywatnego uniwersytetu działającego w Republice Czeskiej za zgodą państwa, którego kompetencje odpowiadają funkcjom rektora. Członkostwo rektora, który ubiega się o członkostwo w ČKR po powołaniu na to stanowisko w uczelni, której rektor był w przeszłości członkiem ČKR, rozpoczyna się w dniu, w którym Prezydium rozpatruje pisemną decyzję rektora - zawiadomienie wyrażające wolę członkostwa w ČKR i przestrzegania Statutu ČKR. O członkostwie rektora uczelni, której rektor nie był w przeszłości członkiem ČKR, decyduje Zgromadzenie Plenarne ČKR w głosowaniu tajnym. Rektor staje się członkiem ČKR, jeśli większość wszystkich głosujących członków ČKR zgłasza za jego przyjęciem.

Przed podjęciem decyzji przez Zgromadzenie Plenarne ČKR, rektor uczelni zainteresowanej członkostwem w ČKR musi złożyć do Prezydium ČKR wiadomość wyrażającą chęć nabycia członkostwa w ČKR i przestrzegania Statutu ČKR oraz ewentualnie dostarczyć dodatkowe informacje o uczelni wymagane przez Prezydium. Członkostwo w ČKR i udział w posiedzeniach są niezastępowalne.

⁴³ Закон «Про громадські об'єднання» дозволяє бути засновниками і членами особливого різновиду громадських об'єднань – громадських спілок – лише юридичним особам приватного права.

⁴⁴ www.crc.muni.cz/o-ckr/statut

ORGANIZACJA (ORGANY, STRUKTURA ORGANIZACYJNA)

Organy zarządzające Związku określa Rozdział 4 Statutu. Organami Związku są: Walne Zgromadzenie Członków, Prezydium oraz Przewodniczący.

Najwyższym organem Związku jest Walne Zgromadzenie Członków, zwoływane przez Prezydium co najmniej raz w roku. Walne Zgromadzenie i Prezydium mogą odbywać posiedzenia przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej.

Do zarządzania Związkiem między posiedzeniami Walnego Zgromadzenia wybierane jest Prezydium, w skład którego wchodzi z urzędu: Przewodniczący, Wiceprzewodniczący, Honorowy Przewodniczący, kierownicy wyodrębnionych oddziałów oraz inne osoby decyzyjną Walnego Zgromadzenia na okres 5 lat.

Przewodniczący kieruje bieżącą działalnością i ponosi pełną odpowiedzialność za realizację kluczowych zadań i decyzji. W przypadku rezygnacji lub niemożności pełnienia funkcji przez Przewodniczącego, zastępuje go jeden z Wiceprzewodniczących na wniosek Prezydium do czasu wyboru Przewodniczącego przez Walne Zgromadzenie.

Przewodniczący formuje Sekretariat w celu prowadzenia bieżących prac, realizacji zadań organizacyjnych, informacyjnych, legislacyjnych, umownych, finansowych i innych. Liczbę członków Sekretariatu określa Walne Zgromadzenie. Sekretariatem kieruje Kierownik Sekretariatu, powoływany i odwoływany przez Prezydium na wniosek Przewodniczącego. Sekretariat działa na podstawie Regulaminu uchwalonego przez Prezydium. Kierownik Sekretariatu podlega Prezydium i Przewodniczącemu.

Ponadto, w odniesieniu do struktury organizacyjnej Związku, warto również odnotować następujące przepisy:

- Rozdział 6 Statutu, który reguluje Tryb odwoływania się od decyzji, działań, bezczynności organów Organizacji oraz rozpatrywania skarg,
- Rozdział 8 Statutu, który określa procedurę tworzenia, funkcjonowania i rozwiązywania wyodrębnionych jednostek Organizacji.

Należy powiedzieć kilka słów o wyodrębnionych jednostkach. Zgodnie ze Statutem Związku, posiada on wyodrębnione jednostki w Autonomicznej Republice Krym, obwodach Ukrainy i mieście Kijowie. W swojej działalności te pododdziały kierują się Statutem ZRUU i swoim Regulaminem, które są przyjmowane przez Zgromadzenie jego członków. Decyzję o utworzeniu samodzielnej jednostki / pododdziału podejmuje Prezydium po otrzymaniu co najmniej trzech wniosków od przyszłych członków tego pododdziału.

Na dzień dzisiejszy utworzono sześć regionalnych odrębnych pododdziałów, ale uchwała w sprawie odrębnego pododdziału nie została przyjęta. Związek nie posiada obecnie statusu ogólnokrajowego stowarzyszenia, co reguluje art. 19 ustawy „O stowarzyszeniach”. Wymaga to funkcjonowania odrębnych jednostek/pododdziałów w większości jednostek administracyjno-terytorialnych określonych w art. 133 ust. 2 Konstytucji Ukrainy i potwierdzenia takiego statusu zgodnie z procedurą ustanowioną w ustawie Ukrainy „O państwowej rejestracji osób prawnych, indywidualnych przedsiębiorców i stowarzyszeń publicznych”. Po ustanowieniu wymaganej liczby odrębnych jednostek, specjalna procedura jest przeprowadzana zgodnie z art. 133 Konstytucji Ukrainy. Obecnie nie ma pilnej potrzeby uzyskania takiego ogólnoukraińskiego statusu. Działalność organizacji domyślnie, zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem, obejmuje całe terytorium Ukrainy (art. 3 ust. 3 Ustawy „O stowarzyszeniach” ustanawia

zasadę swobodnego wyboru terytorium działalności, która przewiduje prawo stowarzyszeń obywatelskich do samodzielnego określania terytorium swojej działalności, z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie).

Jeśli chodzi o uzyskanie ogólnoukraińskiego statusu członkostwa w organizacjach międzynarodowych, ZRUU uzyskał już członkostwo w jednej z najbardziej autorytatywnych organizacji, Stowarzyszeniu Uniwersytetów Europejskich (EUA), w 2022 roku. Jednocześnie, w przypadku zwiększenia liczby jednostek regionalnych, może zostać podniesiona kwestia uzyskania statusu ogólnoukraińskiego, ponieważ taki status otwiera dodatkowe możliwości dla działalności każdej organizacji pozarządowej. W niektórych przypadkach, przewidzianych w prawie, status ogólnoukraiński może mieć znaczenie w uzyskiwaniu dotacji państwowych.

Jednocześnie pojawia się szereg pytań dotyczących relacji między poszczególnymi regionalnymi oddziałami Związku Rektorów a innymi strukturami.

Na stronie internetowej Związku odnotowano funkcjonowanie 13 przewodniczących regionalnych rad rektorów⁴⁵. Jednocześnie pojawiają się pytania o uregulowanie statusu poszczególnych rad regionalnych, gdyż nie wszystkie z nich są dokładnie wyodrębnionymi jednostkami Związku Rektorów. Mogą one mieć status odrębnych organizacji publicznych lub nawet organów samorządu zawodowego.

W tym zakresie warto przede wszystkim wspomnieć o rozporządzeniu w sprawie rad rektorów (dyrektorów) szkół wyższych (zatwierdzonym zarządzeniem MEiN Ukrainy z dnia 12.05.1996 r. nr 146⁴⁶ zarządzenie utraciło już moc na podstawie zarządzenia MEiN nr 343 z 24.03.2015 r.⁴⁷). Rozporządzenie to stanowiło, że Rada Rektorów (Dyrektorów) Szkół Wyższych (zwana dalej Radą) jest stałym organem samorządu publicznego w systemie szkolnictwa wyższego, który jest powoływany w regionalnych (obwodowych) centrach Ukrainy w celu poprawy systemu zarządzania edukacją i koordynacji działalności instytucji szkolnictwa wyższego w zakresie działań edukacyjnych, dydaktycznych, wychowawczych i badawczych.

Regionalne Rady Rektorów zostały utworzone na podstawie odpowiedniego rozporządzenia. Regionalne Rady powołane na podstawie ww. zarządzenia, pomimo jego uchylecia, nie zostały zlikwidowane i nadal funkcjonują.

W szczególności Rada Rektorów Szkół Wyższych III-IV poziomu akredytacji Charkowskiego Centrum Uniwersyteckiego funkcjonuje jako stały organ samorządu publicznego w systemie szkolnictwa wyższego, działający na podstawie rozporządzenia w sprawie Rady Rektorów Szkół Wyższych III-IV poziomu akredytacji Regionu Charkowskiego (zatwierdzone na posiedzeniu Rady Rektorów w dniu 25.06.2008, Protokół #13, ze zmianami w ust. 3.1)⁴⁸. W Rozporządzeniu o radzie odwołuje się do Zarządzenia Ministerstwa Edukacji i Nauki # 146 z dnia 12.05.1996.

Regionalne rady rektorów mogą działać także w innych formach organizacyjno-prawnych, na przykład Rada Rektorów Szkół Wyższych Regionu Kijowskiego „Centrum KV”, która jest odrębną organizacją pozarządową. Jej Statut został zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie organizacji pozarządowej „Rada Rektorów Szkół Wyższych Regionu Kijowskiego „Centrum KV”, protokół nr 3 z dnia 14 maja 2013 r.⁴⁹.

⁴⁵ zvo.knu.ua/ua/17-golovi-regionalnih-rad-rektoriv-struktura

⁴⁶ zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0294-96#Text

⁴⁷ zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0383-15#Text

⁴⁸ rada.univer.kharkov.ua/files/15

⁴⁹ rectors.org.ua/statut2013.pdf

Ponadto Rozporządzeniem Ministerstwa Edukacji i Nauki Ukrainy nr 50 z dnia 26 stycznia 2016 r. „W sprawie ustanowienia Rady Rektorów Szkół Wyższych tymczasowo przeniesionych ze strefy operacji antyterrorystycznej” powstał tymczasowy organ doradczy Ministerstwa Edukacji i Nauki Ukrainy - Radę Rektorów Szkół Wyższych, które zostały tymczasowo przeniesione ze strefy operacji antyterrorystycznej.

Ponadto w wielu przypadkach działalność instytucji szkolnictwa wyższego na poziomie regionalnym w formie rad regionalnych (jako organów samorządu zawodowego o niepewnym statusie z powodu anulowania odpowiedniego zarządzenia Ministerstwa Edukacji i Nauki Ukrainy) lub jako odrębnych organizacji pozarządowych nie zawsze koreluje z udziałem ich rektorów w działaniach Związku.

Tak więc regionalna aktywność uczelni niestety nie zawsze jest łączona z taką samą aktywnością na poziomie ogólnoukraińskim (udział rektorów w działalności Związku), co obiektywnie wymaga reformy ustawodawstwa i wzmocnienia roli Związku, a także uregulowania i usprawnienia mechanizmów istniejącego samorządu zawodowego instytucji szkolnictwa wyższego na poziomie regionalnym.

Jednostki regionalne Związku i regionalne rady rektorów w pewnym stopniu się pokrywają. W przyszłości takie rady regionalne powinny stać się odrębnymi (regionalnymi) jednostkami Związku Rektorów.

Ponieważ Ukraina jest dość dużym krajem pod względem terytorium, a regionalna specyfika działalności instytucji szkolnictwa wyższego pokazała swoje znaczenie podczas stanu nadzwyczajnego (z powodu pandemii koronawirusa), a także stanu wojennego, nie jest wskazane rezygnowanie z funkcjonowania regionalnych jednostek Związku.

Kolejną istotną kwestią jest podział sektorowy w ramach samego Związku. Podział ten (w postaci konferencji rektorów określonych typów uczelni akademickich) istnieje w KRASP, gdzie funkcjonują konferencje uniwersytetów, uczelni technicznych, w tym uczelni morskich, uczelni o profilu rolniczym (przyrodniczym), uczelni pedagogicznych, uczelni ekonomicznych, uczelni medycznych, uczelni artystycznych, uczelni o profilu sportowym (wychowania fizycznego), uczelni wojskowych i uczelni służby cywilnej, akademickich uczelni pozarządowych (§ 4 Statutu KRASP).

Ponadto, w KRASP, zgodnie z § 33 Statutu, są tworzone stałe i czasowe komisje. Funkcjonują następujące komisje stałe: Komisja ds. Organizacyjnych i Legislacyjnych, Komisja ds. Kształcenia, Komisja ds. Nauki, Komisja ds. Innowacyjności i Współpracy z Gospodarką, Komisja ds. Ekonomicznych, Komisja ds. Współpracy Międzynarodowej, Komisja ds. Infrastruktury Informatycznej, Komisja ds. Komunikacji i Odpowiedzialności, Społecznej Komisja ds. Akredytacji i Rankingów, Komisja ds. Sportu Akademickiego. Ponadto mogą być powoływane specjalne komisje do rozpatrywania konkretnych spraw, ale mają one charakter tymczasowy (§ 33 Statutu KRASP).

W Republice Czeskiej Statut Konferencji Rektorów przewiduje funkcjonowanie izb. Artykuł 4 Statutu stanowi, że izbami w Republice Czeskiej są: A - Izba Rektorów Uczelni Publicznych i Państwowych, B – Izba Rektorów Uczelni Prywatnych⁵⁰.

⁵⁰ www.crc.muni.cz/o-ckr/statut

Takie komisje, izby lub inne struktury, głównie oparte na zasadzie sektorowej, powinny zostać utworzone także w Związku Rektorów. Dlatego przy reformowaniu Związku Rektorów Uczelni Ukrainy należy wziąć pod uwagę zagraniczne doświadczenia w zakresie funkcjonalnego (sektorowego) podziału na komitety/komisje/izby. Ustrukturyzuje to pracę Związku i zapewni bardziej efektywne działanie w różnych obszarach. Pewne kroki w tym kierunku zostały już podjęte. 26 września 2023 r. Związek zatwierdził utworzenie Rady Prorektorów ds. Współpracy Międzynarodowej⁵¹. Jednocześnie należy podkreślić, że formalnie Związek zrzesza obecnie rektorów.

Warto również zauważyć, że ZRUU ma zbyt duże Prezydium, składające się z 27 osób. Jeśli chodzi o podział obowiązków, to zgodnie z punktem 4.13 Statutu Przewodniczący dokonuje podziału obowiązków pomiędzy członków Prezydium. Jednocześnie podział obowiązków może być uregulowany bezpośrednio w Statucie, pod warunkiem zmniejszenia liczby członków Prezydium i ustanowienia ograniczeń w tym zakresie. Jeśli chodzi o Wiceprzewodniczących Związku, to obecnie jest ich sześciu (w przeciwieństwie do KRASP, gdzie jest ich 2) i w celu optymalnego funkcjonowania Związku liczba ta mogłaby zostać zmniejszona.

Zgodnie z § 26 Statutu KRASP, Przewodniczącego i jego dwóch zastępców wybiera wyborcze Zgromadzenie Plenarne, w którym udział biorą rektorzy wybrani na nową kadencję, w głosowaniu tajnym, bezwzględną większością ważnie oddanych głosów, przy obecności więcej niż połowy uprawnionych do głosowania. Jest to o tyle istotne, że w Ukrainie liczba wiceprzewodniczących Związku Rektorów jest znacznie większa. Ta regulacja wskazuje na potrzebę podniesienia kwestii zmniejszenia liczby wiceprzewodniczących Związku Rektorów Ukrainy. Obecna liczba zastępców w Związku (sześciu) mogłaby być optymalna dla Prezydium, w którym każdy członek byłby odpowiedzialny za konkretny obszar sektorowy (i byłby na przykład przewodniczącym odpowiedniego komitetu/komisji sektorowej lub izby Związku).

ZADANIA I FORMY ICH REALIZACJI

Zadania i kierunki działań są uregulowane w Rozdziale 2 Statutu Związku „Cel(e), Zadania i Działania Organizacji”. Związek został utworzony i działa w celu zaspokojenia i ochrony praw i interesów członków Organizacji, promowania poprawy jakości kształcenia specjalistów z wyższym wykształceniem, zapewnienia autonomii instytucji szkolnictwa wyższego, koordynacji instytucji szkolnictwa wyższego Ukrainy w zakresie edukacji, nauki, innowacji, gospodarki, prawa, humanitaryzmu i innych dziedzin działalności, a także zwiększenia roli uczelni w życiu publicznym kraju.

Główne zadanie Związku to:

- zapewnienie realizacji i ochrony praw oraz interesów rektorów i kierowanych przez nich uczelni w relacjach z władzami publicznymi, organizacjami zawodowymi, stowarzyszeniami publicznymi i organami, które tworzą;
- udział w partnerstwach publiczno-prywatnych w zakresie edukacji, nauki i działalności międzynarodowej;

⁵¹ Рада прореktorів з міжнародного співробітництва – на часі www.dnu.dp.ua/news/5318 ; Відбулася нарада прореktorів, відповідальних за міжнародну діяльність <http://umo.edu.ua/news/vidbulasjanarada-prorektoriv-vidpovidalnih-za-mizhnarodnu-dijalnistj> ; Участь в засіданні ради прореktorів з міжнародного співробітництва khnnra.edu.ua/2023/09/19/uchast-v-zasidanni-rady-prorektoriv-z-mizhnarodnogo-spivrobitnytstva/

- promowanie ochrony priorytetów edukacji, nauki i kultury jako czynników determinujących społeczno-gospodarczy i duchowy rozwój państwa i całego społeczeństwa;
- współpraca międzynarodowej w dziedzinie szkolnictwa wyższego i nauki.

Związek, zgodnie z procedurą ustanowioną przez prawo, prowadzi działalność w następujących obszarach:

- zaspokaja i chroni swoje uzasadnione interesy oraz interesy swoich członków w organach państwowych i publicznych;
- uzyskuje od organów państwowych i organów samorządu terytorialnego informacje niezbędne do realizacji swoich zadań i celów;
- inicjuje zmiany istniejących lub opracowywanie nowych przepisów w dziedzinie szkolnictwa wyższego, badań i innowacji dla organów zarządzających szkolnictwem wyższym;
- prowadzi działalność informacyjną, redakcyjną i wydawniczą zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem Ukrainy;
- przygotowuje rekomendacje dotyczące decyzji w sprawie szkolnictwa wyższego, badań i innowacji oraz aktywnie broni ich przed władzami;
- dostarcza członkom organizacji informacje o osiągnięciach w dziedzinie szkolnictwa wyższego, badań i innowacji;
- organizuje i prowadzi ogólnoukraińskie i międzynarodowe konferencje naukowe, naukowo-metodyczne, sympozja dotyczące aktualnych zagadnień szkolnictwa wyższego, badań i innowacji;
- prowadzi badania, analizuje i upowszechnia doświadczenia instytucji szkolnictwa wyższego;
- kieruje wnioskami do Ministerstwa Edukacji i Nauki Ukrainy o zachęty moralne i materialne dla kierowników instytucji szkolnictwa wyższego;
- doradza członkom organizacji i zapewnia im pomoc metodologiczną w zakresie ich bieżącej działalności;
- tworzy grupy robocze spośród pracowników instytucji szkolnictwa wyższego, przedstawicieli stowarzyszeń pracodawców i instytucji naukowych w celu przeglądu projektów aktów ustawodawczych i wykonawczych, opracowywania dokumentów inicjatywnych i wykonywania innych zadań statutowych;
- realizuje inne działania, zgodnie z prawem.

Ogólnie rzecz biorąc, zadania Związku są zgodne z jego celem nadrzędnym, ale ich skuteczna realizacja jest utrudniona przez barierę legislacyjną (możliwość funkcjonowania jedynie jako stowarzyszenie osób fizycznych, a nie prawnych), a także brak specjalnych gwarancji legislacyjnych dotyczących interakcji z władzami szkolnictwa wyższego.

FINANSOWANIE I MAJĄTEK

Kwestię finansowania Związku są uregulowane w obowiązujących przepisach prawa, w szczególności w Ustawie o stowarzyszeniach publicznych, a także w Statucie Związku (p. 1.5-1.7, Rozdział 7 Statutu Związku „Źródła majątku oraz tryb korzystania ze środków finansowych i innego majątku”). ZRUU jest organizacją non-profit.

Głównym problemem jest dość ograniczony budżet, który jest tworzony ze składek wpisowych i składek członkowskich, budżet ten nie jest w stanie zapewnić funkcjonowania i dalszego rozwoju Związku, jego Sekretariatu, prowadzenia niezbędnych działań itp. W szczególności pożądane jest wprowadzenie stanowiska członka Sekretariatu odpowiedzialnego za public relations i interakcję z władzami publicznymi, stanowiska prawnika (radcy prawnego) itp. w strukturze Sekretariatu w celu podniesienia skuteczności działania ZRUU.

Kolejną ważną kwestią jest konieczność wniesienia opłaty członkowskiej w Europejskim Stowarzyszeniu Uniwersytetów EUA. Ze względu na stan wojenny Związek został zwolniony z tej opłaty, jednak w przyszłości należy uregulować tę kwestię, ponieważ członkostwo w tej organizacji to kwestia prestiżu, doświadczenia i komunikacji ze społecznością europejską. Dzisiejszy budżet nie jest w stanie pokryć te wydatki.

Ustawodawstwo i Statut Związku przewidują także możliwość wpłat na cele charytatywne od osób fizycznych i prawnych, ale ich udział w finansowaniu jest dość niewielki i Związek nie może na nich polegać, ponieważ takie opłaty nie są stabilne. Dlatego w przyszłości kwestia finansowania, pod warunkiem zreformowania statusu ZRUU, będzie miała pierwszorzędne znaczenie.

Można wziąć pod uwagę doświadczenia zagraniczne w tym zakresie. Przykładowo, zgodnie ze Statutem Czeskiej Konferencji Rektorów z dnia 10 kwietnia 2014 r. (art. 11)⁵², na dochody ČKR składają się opłaty uczelni na koszty operacyjne ČKR, dotacje i darowizny. ČKR jest obsługiwana oddzielnie w dziale księgowości uczelni goszczącej (red. – w której znajduje się siedziba). Poszczególne uczelnie płacą kwotę w uzgodnionej wysokości, za udział w kosztach operacyjnych ČKR, w formie faktury zaliczkowej. Faktura zostaje wystawiona przez uczelnię goszczącą po ustaleniu rzeczywistych kosztów poniesionych przez ČKR w danym roku kalendarzowym.

W przypadku Ukrainy można rozważyć trzy opcje: 1) pod warunkiem przeformatowania Związku jako stowarzyszenia uniwersytetów, finansowanie powinno opierać się na składkach uczelni; 2) należy zapewnić finansowanie budżetowe (w niektórych przypadkach możliwe jest również otrzymanie finansowania państwowego - w przypadku wykonywania określonych zadań, wydawania opinii, tj. delegowania pewnych uprawnień na Związek); 3) opcja łączona: składki uniwersytetów są łączone z finansowaniem budżetowym. Oczywiście w przyszłości nie należy wykluczać sponsoringu i darowizn na cele charytatywne, ale tylko jako dodatkowe źródło finansowania.

NADZÓR ZA DZIAŁALNOŚCIĄ ZWIĄZKU REKTORÓW UCZELNI UKRAINY

Mówiąc o nadzorze nad działalnością Związku, należy podkreślić istniejącą zasadę nieingerencji państwa w sprawy stowarzyszeń, ale kontroli w zakresie przestrzegania prawa i stosowania sankcji za jego naruszenie.

Ponadto, jak stwierdzono w Fundamentalnych Zasadach Statusu Organizacji Pozarządowych w Europie (przyjętych przez uczestników wielostronnego spotkania zorganizowanego przez Radę Europy w dniu 5 lipca 2002 r.), ust. 66: „W celu ochrony praw innych osób, w tym swoich członków i innych organizacji pozarządowych, organizacje pozarządowe mogą podlegać

⁵² www.crc.muni.cz/o-ckr/statut

regulacjom, ale powinny korzystać z domniemania, że wszystkie działania są zgodne z prawem w przypadku braku dowodów przeciwnych”.

Zasada samorządności (art. 3 ust. 3 Ustawy o stowarzyszeniach) przewiduje prawo członków (uczestników) stowarzyszenia do samodzielnego kierowania działalnością stowarzyszenia zgodnie z jego celem (celami), określania obszarów działalności, a także nieingerencji władz publicznych, innych organów państwowych, władz Autonomicznej Republiki Krym, organów samorządu lokalnego w działalność stowarzyszenia, z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie.

Zgodnie z art. 22 ust. 2 Ustawy o stowarzyszeniach ingerencja władz państwowych, władz Autonomicznej Republiki Krymu, organów samorządu lokalnego, ich urzędników i pracowników w działalność organizacji pozarządowych jest zakazana, z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez prawo. Zgodnie z art. 22 ust. 5 nadzór państwowy i kontrola za dotrzymaniem przepisów prawa jest realizowana przez organy władzy wykonawczej, organy samorządu terytorialnego w trybie określonym przez ustawodawstwo.

Artykuł 28 Ustawy o stowarzyszeniach publicznych reguluje procedurę delegalizacji stowarzyszeń publicznych, natomiast artykuł 31 określa ogólne zasady odpowiedzialności za naruszenie prawa. Zgodnie z art. 31 ust. 2 Ustawy o stowarzyszeniach, stowarzyszenia publiczne i odrębne jednostki zagranicznych organizacji pozarządowych ponoszą odpowiedzialność za naruszenie prawa zgodnie z przepisami tej ustawy i innych ustaw Ukrainy. Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy jest centralnym organem wykonawczym odpowiedzialnym za monitorowanie zgodności z niniejszą ustawą.

Ustawa Ukrainy „O szkolnictwie wyższym” z dnia 1 lipca 2014 r. nr 1556-VII nie określa żadnych specjalnych mechanizmów kontroli działalności Związku. Rozdział XIV tej ustawy pn. „Kontrola w dziedzinie szkolnictwa wyższego” nie ma zastosowania do działalności Związku.

Zgodnie z punktem 1.3. Statutu, Organizacja w swojej działalności jest niezależna od władz państwowych i samorządowych, pracodawców, ich związków, innych organizacji publicznych, partii politycznych i nie podlega ich odpowiedzialności ani kontroli. Relacje z nimi regulują wspólne porozumienia oparte na zasadach równoprawnego partnerstwa, dialogu i współpracy.

Jednocześnie istnieją wewnętrzne procedury kontroli i sprawozdawczości. Zgodnie z punktami 4.17-4.18 Statutu, Komisja Rewizyjna Związku jest wybierana przez Walne Zgromadzenie spośród jego członków, składająca się z Przewodniczącego i dwóch członków na okres 5 lat w celu kontroli jego działalności finansowej i gospodarczej. Prezydium składa sprawozdania członkom, co reguluje paragraf 5 Statutu pn. „Tryb sprawozdawczości Prezydium Organizacji przez jej członkami”

Biorąc pod uwagę doświadczenia zagraniczne, w Polsce, zgodnie z art. 337 ust. 7 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r., organem sprawującym nadzór nad działalnością Konferencji Rektorów jest Minister. Jednocześnie ustanowienie specjalnych procedur i urzędników w zakresie państwowego nadzoru nad działalnością Związku jest możliwe pod warunkiem zmiany jego statusu, otrzymywania środków z budżetu państwa, specjalnych mechanizmów współdziałania z organami władzy publicznej realizującymi politykę w zakresie szkolnictwa wyższego itp.

POZYCJA MIĘDZYNARODOWA

Zgodnie z punktem 1.8 Statutu Związku, w celu osiągnięcia celów i zadań określonych w niniejszym Statucie, Organizacja ma prawo do nawiązywania stosunków z krajowymi i międzynarodowymi organizacjami publicznymi i innymi organizacjami, przedsiębiorstwami, instytucjami edukacyjnymi, innymi osobami prawnymi i osobami fizycznymi, opracowywania programów, projektów, uczestniczenia w różnych wspólnych wydarzeniach, przystępowania do międzynarodowych i innych stowarzyszeń, których cel nie jest sprzeczny z obowiązującym ustawodawstwem Ukrainy. Organizacja samodzielnie określa warunki członkostwa, strukturę, sposób zarządzania i tworzy własną bazę materialną, społeczną i kulturalną do realizacji swoich celów statutowych.

Jeśli chodzi o umowy o współpracy międzynarodowej, z polskimi partnerami odbywa się ona dość aktywnie na podstawie następujących umów⁵³:

- Umowa Trójstronna o Partnerstwie i Współpracy pomiędzy Konferencją Akademickich Szkół Polskich, Fundacją Rektorów Polskich i Związkiem Rektorów Szkół Wyższych Ukrainy (2017);
- Aneks nr 1 do Umowy Trójstronnej o partnerstwie i współpracy między KRASP, FRP i URHEI (2017);
- Aneks nr 2 do Umowy Trójstronnej o partnerstwie i współpracy między Konferencją Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Fundacją Rektorów Polskich i Związkiem Rektorów Uczelni Ukrainy (2021).

W ramach współpracy odbyły się następujące wydarzenia:

- wizyta delegacji ZRUU w Lublinie oraz udział w Polsko-Ukraińskim Seminarium Rektorów w dniach 14-17 listopada 2023 r.⁵⁴;
- wizyta delegacji Związku w Rzeczypospolitej Polskiej w dniach 9-10 czerwca 2022 r.⁵⁵;
- Polsko-ukraińskie seminarium w Odeskim Uniwersytecie Narodowym im. I.I. Mecznikowa w dniu 28 września 2021 r.⁵⁶ itp.

Można również przytoczyć umowy o współpracy z takimi konferencjami rektorów: Umowa o współpracy między organizacją pozarządową „Związek Rektorów Uczelni Ukrainy” a Radą Rektorów Organizacji Szkolnictwa Wyższego i Podyplomowego Kazachstanu (2021 r.); Umowa o współpracy między organizacją pozarządową „Związek Rektorów Uczelni Ukrainy” a Radą Rektorów Estonii (2017 r.); Umowa o współpracy między Związkiem Rektorów Szkół Wyższych Ukrainy a Czeską Konferencją Rektorów (2016 r.); Umowa o współpracy między Konferencją Prezydentów Uniwersytetów (Francja), Konferencją Dyrektorów Francuskich Szkół Inżynierskich i ZRUU oraz Stowarzyszeniem Rektorów Uczelni Technicznych Ukrainy (2015); Umowa o współpracy ZRUU i HRK (2014); Memorandum między ZRUU i Biurem Kanadyjskim Współpracy Międzynarodowej (2013).

Zrealizowano i nadal realizuje się szereg projektów międzynarodowych, a mianowicie: Teacher Certification Centres: Innovative Approaches to Teaching Excellence (UTTERLY) (2021-2023);

⁵³ zvo.knu.ua/ua/37-mizhnarodni-dogovori-mizhnarodna-spivpracya

⁵⁴ zvo.knu.ua/ua/galleries-1-8-24-vizit-delegacii-spilki-rektoriv-ukraini-u-lyublin-14-17112023

⁵⁵ zvo.knu.ua/ua/galleries-1-8-18-vizit-delegacii-spilki-rektoriv-ukraini-u-respubliku-polscha-09-10062022

⁵⁶ zvo.knu.ua/ua/galleries-1-8-18-vizit-delegacii-spilki-rektoriv-ukraini-u-respubliku-polscha-09-10062022

Polsko-ukraińska współpraca instytucji przedstawicielskich rektorów na rzecz doskonalenia funkcjonowania uczelni (2018-2024); Innowacyjny uniwersytet i przywództwo (2015-2020); Analiza wybranych przykładów współpracy polskich i ukraińskich szkół wyższych na tle porównania systemów szkolnictwa wyższego. Wnioski i rekomendacje (2014); Alliance of the USAID GDA External Testing Programme in Ukraine (2013-2017); Promoting Sustainability and Autonomy of Higher Education Institutions (ATHENA) (2013-2015)⁵⁷.

Od 2022 r. Związek jest członkiem Europejskiego Stowarzyszenia Uniwersytetów, co oznacza, że Stowarzyszenie uznaje Związek za narodową konferencję rektorów. Jako członek ZRUU uczestniczył już w wyborach przewodniczącego Europejskiego Stowarzyszenia Uniwersytetów.

ANALIZA SWOT MODELU DZIAŁANIA ZWIĄZKU REKTORÓW UCZELNI UKRAINY (MOCNE I SŁABE STRONY, SZANSE I BARIERY)

EUA w projekcie ATHENA w Mapie drogowej dla Ukrainy w latach 2011-2014, Planie działań odnotowała jedną z problemów, która przeszkadza zarządzaniu strategicznemu i przez co brakuje dialogu publicznego, dotyczy to takiego czynnika, jak «słaba pozycja narodowego stowarzyszenia rektorów Ukrainy jako interesariusza...». Rekomendacją EUA było «Włączyć w ustawodawstwo przepisy dotyczące statusu i zakresu Narodowego stowarzyszenia rektorów i rozpocząć szerokie debaty dotyczące polityki w dziedzinie szkolnictwa wyższego i nauki z przedstawicielami uczelni, włączając w to Narodowe stowarzyszenie rektorów»⁵⁸.

Pozycja Związku Rektorów od tamtego czasu znacznie wzrosła.

W obecnej sytuacji można określić następujące **mocne strony** ZRUU:

- *Związek zrzesza prawie wszystkie uczelnie wiodące, członkami Związku są rektorzy wiodących uczelni w kraju. Mówimy o reprezentacji w Związku głównych uczelni, które znajdują się w Charkowie, Kijowie, Lwowie, Dnieprze, Odessie itp. W sumie Związek zrzesza ponad stu rektorów uczelni ukraińskich. Związek ma charakter krajowej konferencji rektorów i ma zasadniczo status ogólnoukraiński⁵⁹. Oprócz Związku możemy tylko wspomnieć o działalności Stowarzyszenia Rektorów Uczelni Technicznych Ukrainy, a także Stowarzyszenia Prywatnych Instytucji Edukacyjnych⁶⁰ i Konfederacji Niepaństwowych Szkół Wyższych Ukrainy⁶¹. Jednocześnie stowarzyszenia te mają charakter sektorowy zgodnie z kryterium szkolnictwa wyższego (techniczne) lub formy*

⁵⁷ zvo.knu.ua/ua/38-mizhnarodni-proekti-mizhnarodna-spivpracya

⁵⁸ eua.eu/images/site1/policy-roadmap-ukraine_ukrainian.pdf

⁵⁹ Choć formalnie nie uzyskała statusu prawnego ogólnoukraińskiej organizacji pozarządowej. Status ten ma jednak często charakter formalny i może nie odpowiadać rzeczywistej sytuacji.

⁶⁰ www.ar-tech-uni.org.ua/

⁶¹ e-u.edu.ua/ua/articles/pidpisannya-ugodi-pro-spivrobotnictvo-mizh-asociaciyu-navchalnih-zakladiv-ukrayini-privatnoyi-formi-vlasnosti-ta-konfederaciyu-nederzhavnih-vischih-zakladiv-osviti-74/

własności (prywatne) i nie mogą być uznawane za narodową konferencję rektorów szkół wyższych. Nie mogą być uważane za konferencję rektorów także utworzone organy pomocnicze przy Ministerstwie Edukacji i Nauki Ukrainy (np. Rada Prorektorów ds. Nauki⁶²);

- *ZRUU wydaje wnioski eksperckie* związane z edukacją na wniosek Komitetu Rady Najwyższej Ukrainy ds. Edukacji, Nauki i Innowacji. W działalności ZRUU biorą udział przedstawiciele organów państwowych odpowiedzialnych za realizację polityki w zakresie szkolnictwa wyższego. Dlatego Związek, który ma już pewne tradycje i autorytet, odgrywa ważną rolę w relacjach z władzami publicznymi, ZRUU wyraża swoje stanowisko w pewnych kwestiach i stara się czynić wpływ na rozwój polityki państwa;
- *Ważne kwestie są omawiane na posiedzeniach Związku* z udziałem kierownictwa Ministerstwa Edukacji i Nauki Ukrainy, innych organów państwowych;
- *Uznanie na poziomie międzynarodowym*. Obejmuje to wspomniane już członkostwo w Europejskim Stowarzyszeniu Uniwersytetów oraz szereg porozumień o współpracy (memoranda) z europejskimi konferencjami rektorów (jednym z najbardziej aktywnych kierunków jest współpraca z KRASP). Jednocześnie nadal istnieje potencjał wzrostu i poprawy jakości współpracy z zagranicznymi konferencjami rektorów oraz działań międzynarodowych Związku.

Słabe strony ZRUU dzisiaj to :

- *budżet jest niewystarczający* do pełnego funkcjonowania, gdyż kształtuje się głównie kosztem składek członkowskich rektorów;
- *brak finansowania ze strony państwa*;
- *brak finansowania członkostwa w ZRUU przez uczelnie* jako osoby prawne, gdyż sama zasada ich tworzenia w obecnym stanie prawnym przewiduje jedynie indywidualne członkostwo rektorów uczelni jako osób fizycznych. W ten sposób ZRUU jest utrzymywany kosztem prywatnych składek rektorów uczelni jako osób fizycznych, mimo że ich działalność jako członków Związku nie ma charakteru prywatnego, a ich członkostwo wynika z zajmowanego stanowiska;
- *status Związku jako organizacji pozarządowej zrzeszającej osoby fizyczne*;
- *słabą stroną mogą być niektóre wewnętrzne kwestie organizacyjne* związane z wewnętrzną strukturą ZRUU, a mianowicie: liczba Wiceprzewodniczących ZRUU oraz liczba członków Prezydium (dość duża); liczba pracowników Sekretariatu (niewystarczająca), utworzenie odrębnych jednostek nie we wszystkich regionach oraz rozwiązanie kwestii dublowania funkcji takich jednostek z regionalnymi radami rektorów i innymi podobnymi strukturami regionalnymi; brak strukturalnego podziału w ZRUU na komisje/komisje/izby, które mogłyby być odpowiedzialne za określone obszary. Kwestie te można rozwiązać dzięki kompleksowemu podejściu i uregulowaniu kwestii związanych ze statusem prawnym. Tylko w takich warunkach powinniśmy również mówić o opracowaniu nowego statutu lub nowelizacji obecnie obowiązującego itp.

⁶² Zob. Наказ від 16.09.2022 № 821 „Про діяльність деяких дорадчих органів Міністерства освіти науки України у сфері наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності та визнання таким, що втратив чинність, наказ Міністерства освіти і науки України від 22.05.2019 № 700 та від 01.09.2021 № 957” mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/gromadski-obyednannya-v-galuzi-nauki/rada-prorektoriv-z-naukovoyi-roboti-zakladiv-vishoyi-osviti-ta-rada-kerivnikiv-naukovih-ustanov-sho-nalezhat-do-sferi-upravlinnya-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini

Szanse Związku wiążą się z bardziej aktywnym wykorzystaniem jego mocnych stron (współpraca z władzami publicznymi, które formułują i wdrażają politykę w dziedzinie szkolnictwa wyższego, współpraca międzynarodowa), a obiecującym obszarem jest tworzenie struktur/oddziałów regionalnych, przygotowanie rekomendacji dla uczelni ukraińskich (w szczególności także projekt Kodeksu dobrych praktyk) oraz doskonalenie aktów wewnętrznych ZRUU (Statutu i innych dokumentów).

Bariery dla rozwoju tworzą obecnie istniejące regulacje prawne. Na mocy przepisów prawa brakuje obecnie możliwości działania według następujących scenariuszy optymalnych:

1. na poziomie legislacyjnym nie stworzono mechanizmów dla działalności Związku jako stowarzyszenia osób prawnych prawa publicznego (jakimi są uczelnie państwowe), co mogłoby częściowo rozwiązać kwestię jego finansowania;
2. nie ma możliwości działania Związku w formie organu samorządu zawodowego szkół wyższych. Regulacja prawna nie formalizuje również relacji między organami władzy publicznej a ZRUU, a obecna silna pozycja w takim współdziałaniu z władzami odbywa się dzięki autorytetowi Związku i zainteresowaniu w jego działaniach i formułowanych stanowiskach ze strony Ministerstwa Edukacji i Nauki, właściwego komitetu Rady Najwyższej Ukrainy i innych organów państwowych. Na przykład, podstawą prawną współpracy między ZRUU a Ministerstwem Edukacji i Nauki Ukrainy jest podpisane Memorandum o współpracy. W związku z tym konieczne jest udoskonalenie obecnego ustawodawstwa, które pozwoliłoby na dokonanie zmiany działalności ZRUU jako stowarzyszenia osób prawnych prawa publicznego i prywatnego, czy (bardziej optymalnie) jako organu samorządu zawodowego. Pozwoliłoby to na rozwiązanie kwestii finansowania, a także na ustanowienie konkretnych mechanizmów współdziałania (a w niektórych przypadkach obowiązkowych) ze Związkiem Rektorów dla władz publicznych zaangażowanych w opracowywanie i realizację polityki państwa w dziedzinie szkolnictwa wyższego.

Wnioski i propozycje zmian ich warianty

Udoskonalenie działalności ZRUU możliwe głównie poprzez dokonanie zmian w przepisach prawnych. Istnieją dwie możliwości:

1. Zmiana prawna, która pozwoliłaby na przekształcenie Związku na stowarzyszenie (związku) osób prawnych z możliwością połączenia osób prawnych prawa prywatnego (uniwersytety prywatne) i prawa publicznego (uniwersytety państwowe).
2. Wpisanie do ustawy i nadanie ZRUU specjalnego statusu jako organu samorządu zawodowego.

W **pierwszym** przypadku konieczna jest nowelizacja ustawy „O stowarzyszeniach”. Na dzień dzisiejszy art. 1 ust. 4 tej ustawy definiuje związek publiczny jako stowarzyszenie publiczne, którego założycielami są osoby prawne prawa prywatnego, a członkami (uczestnikami) mogą być osoby prawne prawa prywatnego i osoby fizyczne. Organizację pozarządową definiuje się jako stowarzyszenie publiczne, którego założycielami i członkami (uczestnikami) są osoby fizyczne. Ustawa „O stowarzyszeniach” nie przewiduje mechanizmu tworzenia stowarzyszeń osób prawnych prawa publicznego (uczelnie w Ukrainie są głównie takimi osobami prawnymi prawa publicznego, instytucjami państwowymi). Ponieważ obecnie Związek, zgodnie z wymogami prawa, jest organizacją publiczną osób fizycznych w formie, możliwą opcją jest rozszerzenie kategorii osób, które mogą tworzyć stowarzyszenia i być ich członkami poprzez zmianę ustawy „O stowarzyszeniach”, tj. włączenie podmiotów prawa publicznego (w szczególności szkół wyższych).

Wadą proponowanego podejścia do zmiany regulacji i statusu Związku jako stowarzyszenia uczelni jest problem dalszego współdziałania z władzami publicznymi realizującymi politykę szkolnictwa wyższego. Związek taki będzie mógł uczestniczyć w odpowiednich interakcjach na zasadach ogólnych, ale nie będzie miał specjalnego statusu. Wynika to z zasady równości związków i zasady różnorodności (pluralizmu).

Obowiązujące dziś ogólne (tj. takie, z których może korzystać każde stowarzyszenie) formy interakcji między stowarzyszeniami (organizacjami pozarządowymi) a władzami nie obejmują poważnych narzędzi wpływu ze strony odpowiednich stowarzyszeń. Chodzi o działania przewidziane w ustawie w art. 21 ust. 2 pkt 5, ust. 3, art. 22 ust. 3-4, art. 22 ustawy „O stowarzyszeniach”:

- stowarzyszenie (organizacja pozarządowa) posiadające status osoby prawnej ma prawo uczestniczyć, zgodnie z procedurą ustanowioną przez prawo, w pracach organów doradczych, konsultacyjnych i innych organów pomocniczych ustanowionych przez władze państwowe, władze Autonomicznej Republiki Krymu, organy samorządu lokalnego w celu konsultacji ze stowarzyszeniami obywatelskimi i przygotowywania zaleceń w kwestiach związanych z zakresem ich działalności;

- stowarzyszenie obywatelskie posiadające status osoby prawnej, utworzona przez nie osoba prawna (spółka, przedsiębiorstwo) może być wykonawcą zamówienia państwowego zgodnie z prawem;
- organy władzy państwowej, organy Autonomicznej Republiki Krymu, organy samorządu lokalnego mogą angażować stowarzyszenia publiczne w proces formułowania i wdrażania polityki państwa, rozwiązywania kwestii o znaczeniu lokalnym, w szczególności poprzez przeprowadzanie konsultacji ze stowarzyszeniami publicznymi w ważnych kwestiach życia państwowego i publicznego, opracowywanie odpowiednich projektów aktów prawnych, ustanawianie organów doradczych, konsultacyjnych i innych organów pomocniczych przy organach państwowych, organach Autonomicznej Republiki Krymu;
- konsultacje ze stowarzyszeniami publicznymi w sprawie projektów aktów prawnych dotyczących statusu prawnego stowarzyszeń publicznych, ich finansowania i działalności są obowiązkowe zgodnie z procedurą ustanowioną przez prawo.

W odniesieniu do hipotetycznego wyróżnienia Związku w ustawodawstwie i nadania mu specjalnego statusu, warto wspomnieć o stanowisku Sądu Konstytucyjnego Ukrainy, który powołując się na zasadę różnorodności, zakazał utworzenia centrum koordynacyjnego dla organizacji młodzieżowych (decyzja z dnia 13 grudnia 2001 r. nr 18-rp/2001 w sprawie organizacji młodzieżowych)⁶³. Sąd Konstytucyjny Ukrainy uznał za niekonstytucyjny przepis Ustawy Ukrainy „O młodzieżowych i dziecięcych organizacjach obywatelskich”, który definiuje specyficzny związek zrzeszający większość młodzieżowych i dziecięcych organizacji obywatelskich, ponieważ narusza konstytucyjną zasadę różnorodności w życiu publicznym, gdyż ustanawia wyłączny status monopolistyczny jednego ze związków odpowiednich stowarzyszeń. Zdaniem Sądu Konstytucyjnego, przepis ustawy dotyczący zjednoczenia większości działających na mocy prawa młodzieżowych i dziecięcych organizacji pozarządowych nie jest zgodny z konstytucyjnym przepisem o wolności zrzeszania się.

Dlatego ta droga oznacza narażenie się na zarzuty łamania Konstytucji i perspektywę uznania w przyszłości za niekonstytucyjne przepisów, które będą decydowały o szczególnym statusie Związku (jeśli pozostanie on zwykłym stowarzyszeniem publicznym).

Przedstawmy **drugą opcję**, która wydaje nam się bardziej obiecująca. Wymaga ona odpowiednich ram legislacyjnych, które regulowałyby zasady funkcjonowania samorządów zawodowych w ogóle, albo (co bardziej pożądane i realne) określały status samorządów zawodowych w szkolnictwie wyższym.

Zgodnie z Podstawowymi Zasadami Statusu Organizacji Pozarządowych w Europie (przyjętymi przez uczestników wielostronnego spotkania zorganizowanego przez Radę Europy) Strasburg, 5 lipca 2002 r., par. 33: „Członkostwo w organizacjach pozarządowych powinno być, w miarę możliwości, dobrowolne i z tego powodu żadna osoba nie powinna być zobowiązana do przystąpienia do jakiegokolwiek organizacji pozarządowej, z wyjątkiem organizacji ustanowionych przez prawo w celu regulowania działalności zawodowej w państwach, które traktują je jako organizacje pozarządowe”.

---

⁶³ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзацу четвертого статті 2, частини другої статті 6, частин першої, другої статті 10 Закону України „Про молодіжні та дитячі громадські організації” (справа про молодіжні організації) від 13 грудня 2001 року № 18-рп/2001 Офіційний вісник України. 2002. № 51. Ст. 2310.

Jak stwierdzono w Memorandum Wyjaśniającym do Podstawowych Zasad dotyczących Statusu Organizacji Pozarządowych w Europie, par. 34: „Część Podstawowych Zasad dotycząca tego tematu po pierwsze odtwarza podstawowy wymóg, że członkostwo w organizacjach pozarządowych powinno być dobrowolne, który jest jednak złagodzony w przypadku organizacji zawodowych, do których członkowie danego zawodu - tacy jak lekarze lub prawnicy – muszą należeć zgodnie z obowiązującymi przepisami w krajach, które traktują je jako organizacje pozarządowe”.

Ustawa „O stowarzyszeniach” i odpowiednio, status stowarzyszeń publicznych (organizacji publicznych lub związków publicznych) nie ma zastosowania do stosunków publicznych w zakresie tworzenia, rejestracji, funkcjonowania i rozwiązywania organizacji samorządowych i organizacji sprawujących samorząd zawodowy (art. 2 ust. 2 pkt 5 ustawy „O stowarzyszeniach”).

Organ samorządu zawodowego jest odrębną formą prawną, inną niż stowarzyszenie publiczne, która wymaga specjalnej podstawy prawnej do jego utworzenia i działania. Obecnie takiej podstawy nie ma (przynajmniej w obszarze szkolnictwa wyższego), więc albo 1) potrzebna jest nowa ustawa o samorządzie zawodowym, albo 2) odrębna specjalistyczna regulacja. W tym drugim przypadku powinna to być specjalna ustawa o stowarzyszeniu (związku, konferencji) lub stowarzyszeniach (związkach, konferencjach) szkół wyższych. Możliwa jest również nowelizacja ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym”, która zawierałaby odrębne przepisy poświęcone samorządowi zawodowemu w szkolnictwie wyższym.

Mamy przykłady samorządu zawodowego, w szczególności w zawodach prawniczych, notariuszy i postępowaniach egzekucyjnych. Po uchwaleniu Kodeksu upadłościowego Ukrainy w 2019 r. komornicy sądowi utworzyli własny organ samorządowy⁶⁴.

Idea samorządu zawodowego jest dość obiecująca i nie nakłada ograniczeń, które mają zastosowanie do zwykłych stowarzyszeń utworzonych w ramach korzystania z prawa do wolności zrzeszania się. Przede wszystkim chodzi o równość i prawo do swobodnego tworzenia takich organizacji, zasadę dobrowolności, konkurencji i braku monopolu na współdziałanie jednej organizacji pozarządowej z państwem.

Sama idea samorządu zawodowego jest zgodna z prawem, nie narusza prawa do wolności zrzeszania się zagwarantowanego w art. 36 Konstytucji Ukrainy i art. 11 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka z 1950 roku. W wyroku z dnia 10 stycznia 2008 r. w sprawie nr 1-3/2008 (sprawa dotycząca zadań sądu arbitrażowego) Sąd Konstytucyjny Ukrainy uznał za konstytucyjne przepisy ustawy Ukrainy „O sądach arbitrażowych”, które regulowały samorządność sądów arbitrażowych (art. 2, 4, 58 i 59). Sąd Konstytucyjny Ukrainy stwierdził, że samorząd arbitrażowy jest formą samorządu publicznego, podczas gdy organizacje publiczne są formą dobrowolnych formacji publicznych. W opinii Sądu, różnica między tymi instytucjami prawnymi wynika ze specyfiki ustawodawczej regulacji procedury tworzenia, ustroju, uprawnień itp. organów samorządu arbitrażowego i organizacji publicznych. Dlatego Izba Arbitrażowa Ukrainy nie jest organizacją pozarządową i nie podlega przepisom wart. 36 Konstytucji Ukrainy ani ograniczeniom ustawodawcy w zakresie regulacji jej nazwy, statusu i kompetencji⁶⁵.

⁶⁴ Олійник О. Самоврядування судових експертів - право чи обов'язок? jurliga.ligazakon.net/analitics/204967_samovryaduvannya-sudovikh-ekspertv---pravo-chi-obovyazok

⁶⁵ Zob. Берченко Г.В. Громадянське суспільство в Україні: конституційні аспекти : Монографія. Харків: Юрайт, 2014. С. 146-147.

Następnie ustawodawca podążył tą drogą w dziedzinie adwokatury, definiując Ukrainą Narodową Izbę Adwokacką jako organizację zawodową o charakterze non-profit, do której przynależność jest obowiązkowa dla adwokatów z mocy prawa (art. 45 ustawy Ukrainy „O adwokaturze i praktyce prawniczej” z dnia 5 lipca 2012 r. nr 5076-VI). Zgodnie z art. 16 Ustawy Ukrainy „O notariuszach”, samorząd zawodowy notariuszy jest prowadzony za pośrednictwem Izby Notarialnej Ukrainy i jej organów.

Nie można nie wspomnieć o doświadczeniu wprowadzenia samorządu zawodowego szkół wyższych w dziedzinie szkolnictwa wyższego w formie Regionalnych Rad Rektorów, o których już wspomniano w analizie struktury Związku i kwestii jego odrębnych jednostek.

Europejski Trybunał Praw Człowieka nie dopatrywał się naruszenia art. 11 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950 r. dotyczącego prawa do wolności zrzeszania się w funkcjonowaniu samorządnych stowarzyszeń zawodowych. Europejski Trybunał Praw Człowieka, po rozpatrzeniu skarg belgijskich lekarzy w sprawie *Le Compte, Van Leuven i De Meyere przeciwko Belgii*, którzy uważali, że ich obowiązek przynależności do Zakonu Lekarzy Belgijskich i przestrzegania jego zasad jest sprzeczny z art. 11 Konwencji, w wyroku z dnia 23 czerwca 1981 r. stwierdził: „nie doszło do naruszenia art. 11 Konwencji, ponieważ Zakon Lekarzy, ze względu na swój charakter prawny i z uwagi na swoją czysto publiczną funkcję, nie ma charakteru stowarzyszenia w rozumieniu art. 11 § 1. Zakon Lekarzy Belgii jest instytucją prawa publicznego. Utworzony przez ustawodawcę, a nie przez osoby prywatne, jest zintegrowany ze strukturami państwowymi. Zakon ... zapewnia ... publiczną kontrolę nad działalnością zawodową lekarzy. W celu wypełnienia zadań powierzonych mu przez państwo belgijskie, korzysta on z bardzo szerokich praw wynikających z przepisów prawa, w tym z procedur administracyjnych i dyscyplinarnych właściwych organom publicznym”⁶⁶.

W ocenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka organizacje zrzeszające przedstawicieli określonych zawodów mają na celu regulację konkretnej działalności zawodowej i w związku z tym nie podlegają ochronie art. 11 Konwencji⁶⁷. Podobne wnioski płyną ze sprawy *A. I inni przeciwko Hiszpanii*, nr 13750/99 (1990). W tym względzie kluczowe znaczenie ma autonomiczna interpretacja pojęcia „stowarzyszenia”⁶⁸.

W ten czy inny sposób organizacje samoregulacyjne na całym świecie zajmują pozycję pośrednią między państwem a społeczeństwem, z jednej strony reprezentując interesy niektórych segmentów społeczeństwa, a z drugiej strony wykonując niektóre prawa osób trzecich. Jednocześnie organizacje samoregulacyjne charakteryzują się dodatkowymi funkcjami w porównaniu do stowarzyszeń publicznych. Niektóre decyzje podejmowane przez organizacje samoregulacyjne są bezpośrednio lub pośrednio egzekwowane przez państwo⁶⁹. Ponadto jako specyficzne, można mówić nie tyle o sile przymusu, ale o szczególnych uprawnieniach samoregulacji w określonym obszarze, a także o mechanizmach współdziałania z państwem w zakresie kształtowania polityki, która w zakresie kompetencji danej organizacji samoregulacyjnej.

⁶⁶ Слюсаревський М. Самодіяльне регулювання чи професійне самоврядування? zn.ua/LAW/samodeyatelnoe_regulirovanie_ili_professionalnoe_samoupravlenie.html

⁶⁷ Дудаш Т.І. Практика Європейського суду з прав людини: навч. посіб. К.: Алерта, 2016. С. 358.

⁶⁸ Harris D, O’Boyle M, Warbrick K (eds.), *Law of the European Convention on Human Rights* (2009 Oxford University Press).

⁶⁹ Бондаренко В. Громадські об’єднання й інші інститути громадянського суспільства в Україні: окремі аспекти співвідношення. Підприємство, господарство і право. 2017. № 4. С. 132-136. С. 134.

Problem polega jednak na tym, że w Ukrainie nie ma podstawowej ustawy o samorządzie zawodowym. Pomysł uchwalenia ustawy zasadniczej dla wszystkich samorządów zawodowych nie jest nowy. W 2010 r. w Parlamencie zarejestrowano projekty ustaw „O organizacjach samoregulacyjnych” (nr rej. 4841) i „O zawodowych stowarzyszeniach samoregulacyjnych i samorządowych” (nr rej. 4841-1)⁷⁰.

Później pomysł ten powrócił z nową energią. W dniu 28 grudnia 2018 r. projekt ustawy „O organizacjach samoregulacyjnych”⁷¹, opracowany na podstawie Koncepcji reformy instytucji samoregulacji w Ukrainie (zatwierdzonej przez Gabinet Ministrów Ukrainy w dniu 10.05.2018 r. nr 308-p)⁷² (dalej – Koncepcja) i zgodnie z Planem działań na rzecz realizacji Koncepcji (zatwierdzonym przez Gabinet Ministrów Ukrainy w dniu 29.08.2018 r. nr 598-p)⁷³, został zamieszczony na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju Gospodarczego i Handlu Ukrainy do publicznej dyskusji.

Koncepcja przewidywała, że „ustawodawstwo może określać specjalne kryteria dla organizacji samoregulacyjnej, której można przekazać funkcje regulowania działalności gospodarczej lub zawodowej”. Tak więc funkcje publiczne powinny być delegowane tylko wtedy, gdy odpowiednia organizacja samorządowa spełnia określone kryteria.

Na dzień dzisiejszy pewne elementy samorządu zawodowego w dziedzinie szkolnictwa wyższego są zapisane w ustawie, choć są one raczej wąsko skoncentrowane na udziale w powoływaniu niektórych urzędników/tworzeniu organów rządowych. Tak więc, zgodnie z art. 131 ust. 2 Konstytucji Ukrainy, dwóch członków Najwyższej Rady Sprawiedliwości jest wybieranych przez zjazd przedstawicieli uczelni prawniczych i instytucji badawczych. Zgodnie z art. 10-3 ustawy „O Sądzie Konstytucyjnym Ukrainy”, zjazd przedstawicieli uczelni prawniczych i instytucji badawczych powołuje członka Doradczej Grupy Ekspertów, która uczestniczy w konkurencyjnym wyborze sędziów Sądu Konstytucyjnego Ukrainy.

Oczywiście nie mówimy o powierzeniu Związkowi funkcji personalnych; odpowiednie mechanizmy mogą funkcjonować równolegle, a przedmiot samorządu zawodowego w dziedzinie szkolnictwa wyższego może być zarówno wąski, jak i dość szeroki.

W związku z tym proponujemy przyjęcie odrębnej ustawy „O samorządności w szkolnictwie wyższym” lub uregulowanie odpowiedniej kwestii w specjalnym dziale lub artykule ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym”. Powinna ona przewidywać legislacyjne ustanowienie specjalnego organu - Związku (Konferencji) Rektorów, a także wymieniać: regulację kwestii finansowania (utrzymania) Związku (na koszt uczelni, państwa lub w wariacie łączonym); możliwości współdziałania z państwem i pełnienia określonych funkcji eksperckich na podstawie umów i za odpowiednim wynagrodzeniem; pełnienie funkcji eksperckich oraz obowiązek wyrażania stanowiska Związku w rozstrzygnięciu szeregu kwestii z zakresu polityki państwa w szkolnictwie wyższym na poziomie stanowienia prawa (w ramach procesu legislacyjnego) w Komitecie Rady Najwyższej ds. edukacji, nauki i innowacji, działaniach legislacyjnych w Ministerstwie Edukacji i Nauki, Narodowej Agencji Zapewniania Jakości Kształcenia;

⁷⁰ Więcej nt. europejskim doświadczeniu w obszarze samorządności zawodowej zob.: zn.ua/LAW/samodeyatelnoe_regulirovanie_ili_professionalnoe_samoupravlenie.html

⁷¹ www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=88fc1385-de5f-43d2-b195-440bd373b6b9&title=ProektZakonUkrainiproSamoregulivniOrganizatsii

⁷² zakon.rada.gov.ua/laws/show/308-2018-p

⁷³ zakon.rada.gov.ua/laws/show/598-2018-p#Text

pewne kwestie struktury takiego organu i inne najważniejsze wewnętrzne kwestie organizacyjne lub odwołanie się do wewnętrznej autonomii w szeregu kwestii - regulowanie jego działalności własnym statutem; kwestie nadzoru (kontroli) nad Związkiem.

Jako przykład mogą posłużyć polskie doświadczenia. Zgodnie z art. 329 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1668), organy władzy publicznej są obowiązane uzgadniać z uczelniami przedstawicielskimi decyzje dotyczące:

1. zasad funkcjonowania i kierunków rozwoju systemu szkolnictwa wyższego i nauki, zarządzania uczelniami oraz spraw studentów, doktorantów i kadry akademickiej;
2. projektu budżetu państwa w zakresie szkolnictwa wyższego i nauki;
3. projektów rozporządzeń dotyczących systemu szkolnictwa wyższego i nauki.

Zgodnie z art. 404 ust. 5 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1668) Minister może powierzyć instytucji przedstawicielskiej środowiska szkolnictwa wyższego i nauki realizację określonego zadania w zakresie jej działalności statutowej. Na realizację tego zadania Minister może zapewnić odpowiednie środki finansowe.

Po wdrożeniu jednego z dwóch zaproponowanych wyżej wariantów można mówić o dokonywaniu zmian w statusie Związku, w oparciu o nowe standardy (związek osób prawnych lub organ samorządu zawodowego). W przypadku wyboru opcji samorządu zawodowego, ustawodawstwo może obejmować szereg przepisów dotyczących struktury wewnętrznej, finansowania, kontroli, członkostwa w Związku (konferencji) rektorów. Aby uniknąć analogii ze stowarzyszeniem publicznym, nazwa „Związek” powinna zostać zmieniona na tradycyjną nazwę analogicznych organizacji europejskich – konferencja. Przy opracowywaniu takiej regulacji przydatne będą doświadczenia krajów europejskich w regulowaniu działalności krajowych konferencji rektorów, w szczególności polskie doświadczenia w regulowaniu działalności KRASP.

PODSUMOWANIE. WNIOSKI I PROPOZYCJE

1. Związek Rektorów Uczelni Ukrainy działa w Ukrainie od 1993 roku i jest organizacją pozarządową, która zrzesza rektorów ukraińskich szkół wyższych jako osoby fizyczne. Członkami Związku są rektorzy wiodących uniwersytetów w kraju, więc Związek jest krajową konferencją rektorów, a od 2022 roku jest członkiem Europejskiego Stowarzyszenia Uniwersytetów (EUA). Za lata swojego działania ZRUU osiągnął swój autorytet i dziś odgrywa znaczącą rolę w relacjach z władzami państwa, wyraża swoje opinie w określonych kwestiach, starając się czynić wpływ na kształtowanie polityki państwa w zakresie szkolnictwa wyższego.
2. W przyszłości możliwości Związku są związane z bardziej aktywnym wykorzystaniem jego mocnych stron (współpraca z władzami publicznymi, kształtującymi i wdrażającymi politykę w dziedzinie szkolnictwa wyższego, współpraca międzynarodowa), obiecującym kierunkiem jest tworzenie struktur regionalnych, opracowywanie rekomendacji dla ukraińskich instytucji szkolnictwa wyższego (w szczególności projekt Kodeksu dobrych praktyk), a także doskonalenie aktów wewnętrznych (Statutu i innych dokumentów).

3. Problematiczne aspekty działalności Związku to przede wszystkim kwestie finansowe (niewystarczający budżet na pełne funkcjonowanie, ponieważ jest on tworzony głównie ze składek członkowskich rektorów; brak finansowania z budżetu państwa; Związek jest finansowany przez prywatne składki rektorów uczelni jako osób fizycznych), a także niektóre wewnętrzne kwestie organizacyjne (liczba wiceprzewodniczących Związku i liczba członków Prezydium (dość duża); liczba pracowników Sekretariatu (niewystarczająca); utworzenie regionalnych struktur ZRUU nie we wszystkich obwodach).
4. Istniejące regulacje prawne dotyczące działalności Związku stanowią barierę dla jego rozwoju. W celu przezwyciężenia tej bariery i dalszego usprawnienia pracy Związku proponuje się przyjęcie specjalnej ustawy lub nowelizacji Ustawy o szkolnictwie wyższym. Ustawa taka (dział Ustawy o szkolnictwie wyższym) powinna określać status Związku i jego prawa, uregulować kwestie finansowania, struktury wewnętrznej (podział na komisje/izby branżowe), kontroli nad jego działalnością, członkostwa w Związku itp. Jednocześnie należałoby zmienić status Związku z organizacji pozarządowej (jaką jest obecnie) na organ reprezentujący uczelnie (organ samorządu zawodowego, na wzór KRASP i innych konferencji rektorów w Europie). Po wdrożeniu tej zmiany, potrzebna może być również nowelizacja Statutu Związku.

Projekt Kodeksu Dobrych Praktyk uczelni ukraińskich (za przykładem kodeksów Polski i Hollandii) oraz uzasadnienie jego wdrożenia w Ukrainie

---

UZASADNIENIE POTRZEBY

Na potrzebę wdrożenia Kodeksu dobrych praktyk w działalności instytucji szkolnictwa wyższego wskazują kilka trendów.

Przede wszystkim są to wymogi obowiązującego prawodawstwa w zakresie uczciwości (rzetelności) akademickiej, niedyskryminacji, zapobiegania mobbingu, konfliktu interesów itp.

Po raz pierwszy w środowisku ukraińskim pojęcie rzetelności akademickiej pojawiło się w ustawie Ukrainy „O edukacji” z dnia 5 września 2017 r. nr 2145-VIII. Artykuł 42 definiuje ją jako zbiór zasad etycznych i reguł ustanowionych przez prawo, które powinny kierować uczestnikami procesu edukacyjnego podczas uczenia się, nauczania i działalności badawczej (twórczej) w celu zapewnienia zaufania do wyników uczenia się i / lub osiągnięć naukowych (twórczych). Oznacza to standardy etyczne, kwestie plagiatu, fabrykacji itp.

Przepisy art. 32 ust. 3 pkt 2 ustawy „O szkolnictwie wyższym” z dnia 1 lipca 2014 r. nr 1556-VII zmienionej ustawą nr 392-IX z dnia 18.12.2019 r. wymaga, aby instytucje szkolnictwa wyższego posiadały wewnętrzny system zapewniania jakości szkolnictwa wyższego, w tym zatwierdzoną politykę mającą na celu zapewnienie, że uczestnicy procesu kształcenia przestrzegają zasad etyki akademickiej (kodeks etyki akademickiej). Oznacza to, że ustawodawca rozumie uczciwość akademicką dość wąsko.

Jednocześnie kodeksy rzetelności akademickiej, które zostały już przyjęte w wielu instytucjach szkolnictwa wyższego, rozumieją zasady etyczne dość szeroko. W szczególności Kodeks Uczciwości Akademickiej Narodowego Uniwersytetu Prawa im. Jarosława Mądrego⁷⁴ (punkt 2.1.) stanowi, że społeczność uniwersytecka powinna przestrzegać następujących podstawowych wartości w prowadzeniu swojej działalności:

- uczciwość akademicka;
- kolegalność i poszanowanie godności człowieka;
- odpowiedzialność;

---

⁷⁴ Zob.,: Кодекс академічної доброчесності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, що затверджено Рішенням Вченої ради Університету (протокол № 1 від 31.08.2018 р.), введеним в дію наказом Ректора № 204 від 31.08.2018 р. Зі змінами, затвердженими рішенням Вченої ради Університету (протокол № 5 від 23.12.2021 р.), введеним в дію наказом Ректора № 353 від 24.12.2021 р. nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/01/kodeks_akademichnoi%CC%88_dobrochesnosti-1.pdf

- wolność akademicka;
- odpowiedzialność za korzystanie z mienia i zasobów Uczelni, poszanowanie środowiska naturalnego.

Ponadto Kodeks zwraca szczególną uwagę na kwestię konfliktu interesów (część III Kodeksu).

Kodeks Uczciwości Akademickiej Narodowego Uniwersytetu Technicznego „Politechnika Dniprowska” (zatwierdzony przez Radę Akademicką uczelni w dniu 08.12.2020 r., Protokół nr 2⁷⁵) w punkcie 2.2 zawiera listę godnych naśladowania przykładów postępowania pracowników uczelni, którzy są zaangażowani w dobre praktyki, w tym:

- być patriotą i krzewienie w studentach szkół wyższych poczucia miłości do Ukrainy, szacunku dla jej Konstytucji i prawa;
- pracować dla dobra społeczeństwa i państwa ukraińskiego;
- utrzymywać atmosferę wolności twórczej, zaufania i wzajemnego szacunku w społeczności uniwersyteckiej;
- nie kraść cudzych pomysłów, myśli i wyników pracy, nie przedstawiać znanych już faktów naukowych jako nowych, przestrzegać norm i zasad określonych w niniejszym Kodeksie;
- szanować innych ludzi tak, jak szanuje się samego siebie, niezależnie od ich własności lub status społeczny;
- respektować prawa własności intelektualnej;
- dbać o majątek Uczelni, pomnażać go i przekazywać przyszłym pokoleniom pracowników i studentów;
- być sprawiedliwym i bezstronnym w podejmowaniu decyzji, kierując się przede wszystkim interesem społecznym, a nie własnym;
- nie wykorzystywać przyznanych uprawnień do szkodzenia innym osobom lub uzyskiwania bezprawnych korzyści;
- nie dyskryminować innych osób ze względu na ich przekonania, rasę, płeć itp.

Ten sam Kodeks zawiera również listę dobrych przykładów postępowania dla studentów szkół wyższych.

Obowiązujące przepisy zainicjowały opracowywanie kodeksów rzetelności akademickiej przez uniwersytety w ramach swoich uprawnień do tworzenia przepisów, które sformułowały szereg zasad, także z innych aktów. Na przykład Narodowy Uniwersytet Prawniczy im. Jarosława Mądrego również posiada Kodeks Etyki Akademickiej (zatwierdzony decyzją Rady Akademickiej Uniwersytetu (Protokół nr 1 z dnia 31.08.2018 r., wdrożony Zarządzeniem Rektora nr 204 z dnia 31.08.2018 r.)⁷⁶; Program antykorupcyjny (zatwierdzony przez Konferencję Kolektywu Pracowniczego Uniwersytetu Prawniczego im. Jarosława Mądrego (Protokół nr 2 z dnia 28 grudnia 2021 r.)⁷⁷); Regulamin „W sprawie polityki zapobiegania i zwalczania mobbingu (molestowania)” (zatwierdzony przez Radę Naukową Uniwersytetu,

⁷⁵ www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Code%20of%20Academic%20Integrity.pdf

⁷⁶ nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf

⁷⁷ nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/antikor.-programa-nyuu-zatverdzhena-konf.trud.kol..pdf

Protokół nr 12 z dnia 25 czerwca 2021 r., uchwalony Zarządzeniem Rektora z dnia 29 czerwca 2021 r. nr 190⁷⁸); Regulamin „W sprawie polityki zapobiegania, przeciwdziałania i zwalczania molestowania seksualnego i dyskryminacji na Narodowym Uniwersytecie Prawniczym im. Jarosława Mądrego” (zatwierdzony Zarządzeniem Rektora z dnia 04.06.2020 r. nr 97⁷⁹).

Narodowy Uniwersytet Techniczny „Politechnika Dniprowska” zatwierdził Regulamin przeciwdziałania mobbingowi (molestowaniu) (zatwierdzony przez Radę Naukową Politechniki w dniu 05.09.2019 r., Protokół nr 12⁸⁰), Regulamin w sprawie procedury rozstrzygnięcia konfliktów interesów w działalności osób decydujących (zatwierdzony przez Radę Akademicką w dniu 05.09.2019 r. Protokół nr 12⁸¹) (zatwierdzony przez Radę Akademicką w dniu 05.09.2019 r., Protokół nr 12), Program Przeciwdziałania Korupcji (zatwierdzony przez Radę Akademicką w dniu 27.04.2017 r., Protokół nr 8⁸²), Procedura obsługi zgłoszeń korupcyjnych dokonywanych przez sygnalistów (zatwierdzona zarządzeniem p.o. Rektora z dnia 13.05.2021 r. nr 4⁸³).

Narodowy Uniwersytet Biozasobów i Zarządzania Naturą (NULES) zatwierdził Regulamin zapobiegania i zwalczania molestowania seksualnego i dyskryminacji na NULES (zatwierdzony przez Rektora w dniu 14 sierpnia 2018 r.)⁸⁴.

Oczywiście warto wspomnieć o takich aktach uczelnianych, jak statuty uczelni ukraińskich, Strategie Rozwoju⁸⁵, Strategie⁸⁶, Kodeksy Wartości⁸⁷, misja, wizja, wartości i priorytety strategiczne⁸⁸ itp. Innymi słowy, środowisko akademickie aktywnie poszukuje form konsolidacji dobrych praktyk, wartości i zasad, które uważa za konieczne do ogłoszenia, a następnie przestrzegania.

Jednocześnie takie zasady muszą być bardziej szczegółowe i mogą stać się podstawą do sformułowania konkretnych wymogów dla organów zarządzających w zakresie wykonywania przez nie zadań. Jedną z głównych celów jest bardziej szczegółowe sformułowanie zasad, które pozwolą uniknąć konfliktu interesów, zapewnią nieingerencję w wykonywanie zadań przez jedne organy uczelni w stosunku do innych (na przykład nieingerencja rektora w działalność rady akademickiej, podobnie jak w przypadku podziału władzy w prawie publicznym między organami ustawodawczymi i wykonawczymi itp.) Koncepcja ta jest również spójna z koncepcją „dobrego rządzenia” (good governance) w prawie publicznym, która jest ekstrapolowana na poziom zarządzania w ramach uczelni.

⁷⁸ nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/09/polozhennya-buling.pdf

⁷⁹ nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polozhennya-zapobig.seks.domagannya-1.pdf

⁸⁰ www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Bullying%20counteraction.pdf

⁸¹ www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Settlement%20of%20conflicts%20of%20interest.pdf

⁸² www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Anti-corruption%20program%202019_1.pdf

⁸³ www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Порядок%20повідомлення%20корупція.pdf

⁸⁴ nubip.edu.ua/sites/default/files/u279/polozhennya_pro_poperedzhennya_ta_protidiyu_seksualnim_domagannjam_i_diskriminaciyi_v_nubip_ukrayini.pdf

⁸⁵ Стратегія розвитку 2019–2025 <https://karazin.ua/universitet/strategiia-rozvitku-2019-2025/>

⁸⁶ Стратегія Українського католицького університету - 2025 <https://strategy.ucu.edu.ua/>

⁸⁷ Кодекс цінностей Каразінського університету https://karazin.ua/storage/documents/322_kmp5KTJ6sbiEsjMzjoRIhdmG7.pdf

⁸⁸ nlu.edu.ua/zagalna-informacziya/misiya-viziya-czinnosti-ta-strategichni-priorytety/

Drugi trend to oczywiście orientacja na najlepsze europejskie modele i odpowiednie działania narodowych konferencji rektorów / uczelni. Taki dokument byłby odrębny od standardów etyki w nauce, a sam pomysł się jest inspiracją prawa korporacyjnego (J. Woźnicki, 2023⁸⁹). Obejmuje ona sformułowanie bardziej przejrzystych zasad postępowania, przede wszystkim dla organów zarządzających instytucjami szkolnictwa wyższego, w uzupełnieniu do obowiązujących przepisów. Pierwszym takim przykładem jest Kodeks Dobrych Praktyk w Szkołach Wyższych z 2007 r., z dodatkiem z 2022 r. (uchwalony przez Zgromadzenie Plenarne Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP) 26 kwietnia 2007 r.), uzupełnione o dodatki 1 i 2, opracowane wspólnie przez Komisję ds. Strategicznych Problemów Szkolnictwa Wyższego KRASP, Fundację Rektorów Polskich i Komitet Dobrych Praktyk KRASP, zatwierdzone przez Zgromadzenie Plenarne Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich w dniu 9 czerwca 2022 r.⁹⁰. Drugim przykładem może być Kodeks Dobrego Zarządzania w Uniwersytetach Holandii, zatwierdzony 22 listopada 2019 r.⁹¹ Te dwa trendy i odpowiednie modele już istniejące w ustawodawstwie krajowym i europejskim stanowiły podstawę projektu Kodeksu Dobrych Praktyk dla ukraińskich szkół wyższych.

W związku z tym projekt Kodeksu Dobrych Praktyk Ukraińskich Szkół Wyższych opiera się na: Kodeksie Dobrych Praktyk w Szkołach Wyższych, opracowanym przez Fundację Rektorów Polskich i zatwierdzonym przez Zgromadzenie Plenarne Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP) w dniu 26 kwietnia 2007 roku, „Kodeksie dobrego zarządzania w holenderskich szkołach wyższych / Code for Good Governance in Dutch Universities»⁹², ogłoszonym w 2019 r. przez Stowarzyszenie Holenderskich Szkół Wyższych (VSNU), podstawowych zasadach Magna Carta of Universities, wytycznych IAU-MCO (International Association of Universities and the Magna Charta Observatory) w sprawie instytucjonalnego Kodeksu Etyki dla Szkolnictwa Wyższego, Europejskiej Karty Naukowca, Deklaracji Berlińskiej w sprawie otwartego dostępu do wiedzy w nauce i naukach humanistycznych, Deklaracji Bukareszteńskiej w sprawie wartości etycznych i zasad szkolnictwa wyższego w Europie, Kodeksu Uczciwości Akademickiej Narodowego Uniwersytetu Prawa im. Jarosława Mądrego, zatwierdzonego decyzją Rady Naukowej Uniwersytetu (Protokół nr 1 z dnia 31.08.2018 r.) i innych dokumentach.

W związku z tym można stwierdzić, że odpowiednie prace nad formułowaniem standardów (dobrych praktyk) dla uczelni i ich wdrażaniem nie są prowadzone od podstaw, ale mają dość solidne podstawy (zarówno w obowiązującym ustawodawstwie, jak i w praktyce samych uniwersytetów, a także ze względu na dostępność doświadczeń zagranicznych). Dziś mówimy o osiągnięciu nowego poziomu formalizacji i ogłoszenia odpowiednich dobrych praktyk. Dla ZRUU zatwierdzenie Kodeksu Dobrych Praktyk może stać się nowym obszarem aktywności związanych z tworzeniem rekomendacji i soft law dla swoich członków. Innymi słowy, jeśli Związek jest pozycjonowany jako organ samorządu zawodowego dla ukraińskich instytucji szkolnictwa wyższego (co proponujemy), istotna staje się nie tylko kwestia formalizacji zaangażowania Związku w kształtowanie polityki państwa w dziedzinie szkolnictwa wyższego,

⁸⁹ Єжи Возницький, Місія, соціальна роль та інституційна культура Конференції ректорів академічних шкіл Польщі. Мистецтво ректорства, системний контекст та досягнення KRASP, Варшава 2023, <https://www.ans.pw.edu.pl/www/index.php/Nauka/Projekty-naukowe/Projekt-MEiN-PW/2023-10-24-Monografia-autorska-Prof.-Jerzego-Woznickiego>

⁹⁰ www.krasp.org.pl/dokumenty/dokument,kodeks-dobre-praktyki-w-szkolach-wyzszych,657

⁹¹ www.universiteitenvannederland.nl/en_GB/code-good-governance.html/

⁹² www.universiteitenvannederland.nl/files/documenten/Domeinen/Governance/VSNU_CodeGoodGovernance_English_definitief_04122019.pdf

co wiąże się ze współdziałaniem z władzami, zajmującymi się kwestią finansowania, ale także kwestia samoregulacji w szkolnictwie wyższym. Wiąże się to z tworzeniem podpowiedzi dla szkolnictwa wyższego, które miałyby charakter samoregulacyjny, kontroli za ich wdrażaniem.

Oczywiście wymaga to odpowiedniej jednostki, która stale zajmowałaby się daną kwestią – od opracowania i przygotowania samego Kodeksu Dobrych Praktyk (lub jego aktualizacji) po monitorowanie, w jaki sposób uczelnie faktycznie wdrażają odpowiednie standardy. Mogłaby to być komisja (komitet, izba) w ramach samego Związku, która byłaby odpowiedzialna za dany obszar. Na przykład § 37 Statutu KRASP stanowi, że Komisja Dobrych Praktyk KRASP działa w ramach Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich. Oznacza to, że jest to specjalna komisja zajmująca się zagadnieniem dobrych praktyk.

Dlatego biorąc pod uwagę doświadczenia zagraniczne, w Ukrainie należy:

1. zreformować ustawodawstwo dotyczące ZRUU, w tym Raporcie już zaproponowaliśmy takie rozwiązania, a także zmienić jej dokumenty wewnętrzne, w szczególności Statut;
2. zmienić wewnętrzną strukturę ZRUU, zapewniając w jej ramach odpowiednio podział na komitety/komisje/izby na zasadzie sektorowej. Jednym z obszarów takich prac mógłby być rozwój dobrych praktyk w uczelniach (obecnie – tylko dla członków Związku, w przyszłości, w przypadku przeformatowania Związku w organizację samorządu zawodowego w obszarze szkolnictwa wyższego – dla wszystkich uczelni). W obecnym kształcie Związek może już rozpatrywać projekt odpowiedniego Kodeksu i rozpocząć prace nad jego nowelizacją w celu aktualizacji istotnych kwestii na poziomie krajowym.

Formułując projekt Kodeksu, skoncentrowano się na ogólnych zasadach i dobrych praktykach w uczelniach, ale przede wszystkim w działalności rektora, rady akademickiej i kierownictwa wydziałów. Nie oznacza to jednak, że projekt Kodeksu nie odnosi się i nie tworzy dobrych praktyk dla organów zarządzających i nadzorczych, organów zarządzających specyficznych dla poszczególnych uczelni, a także dla takich organów jak rada nadzorcza, konferencja kolektywu pracowniczego, zebranie pracowników wydziałów itp. Regulacje Kodeksu obowiązywałyby wszystkie organy zarządzające i uczestników procesu kształcenia. Projekt Kodeksu stanowi swego rodzaju koncepcję, która może być wykorzystana jako podstawa do opracowania odpowiedniego kodeksu przez sam Związek Rektorów, biorąc pod uwagę propozycje rektorów uczelni – członków ZRUU i innych ekspertów.

PREAMBUŁA

Głównym celem niniejszego Kodeksu jest ustanowienie wspólnych wartości etycznych, których ukraińskie instytucje szkolnictwa wyższego, będące członkami Związku Rektorów Uczelni Ukrainy, są gotowe wspólnie bronić. Wartości te znajdują odzwierciedlenie w standardach codziennego funkcjonowania instytucji szkolnictwa wyższego w procesie kształcenia, szkolenia, działalności naukowej, badawczej i innych, i mają zastosowanie do organów zarządzających, pracowników i studentów. Celem tych standardów jest wdrożenie wewnętrznych procedur demokratycznych, uczciwości akademickiej, niedyskryminacji, wolności akademickiej oraz misji uczelni - kształcenia intelektualnej, moralnej i patriotycznej elity społeczeństwa.

Szczególna odpowiedzialność spoczywa na osobach zarządzających uczelnią: na rektorze i radzie akademickiej, a także – w odpowiednim zakresie – na władzach niższego szczebla, indywidualnych i kolegialnych (dziekanach i radach wydziałów, dyrektorach i radach poszczególnych instytutów itp.). Kultura ich działania w dużej mierze determinuje kulturę

całej uczelni, kształtuje jej oblicze, integruje społeczność akademicką i pozytywnie wpływa na otoczenie uczelni. Dlatego tak ważne jest sformułowanie podstawowych zasad i dobrych praktyk w zarządzaniu instytucjami szkolnictwa wyższego, które uzupełniają ramy prawne i regulacyjne.

ZASADY FUNDAMENTALNE I WARTOŚCI

Zakładamy, że uniwersytet jest świątynią intelektu (H. Newman). Dlatego idea wolności akademickiej jest kluczowa. Wszystkie inne wartości są pochodne, ale nie mniej ważne.

ZASADA WOLNOŚCI AKADEMICKIEJ

Tradycyjna i nowoczesna misja uniwersytetu wymaga, aby był on instytucją uniwersalną, która poprzez badania i kształcenie włącza się w osiągnięcia światowej nauki i troskę o dobro całej ludzkości. Organy uczelni - rektorzy i rady akademickie [senaty] – powinny czynić wszystko, aby zadania i działania realizowane przez uczelnię miały taki właśnie charakter. Należy utrzymywać międzynarodowe kontakty uczelni i dążyć do zapewnienia jej właściwego miejsca w globalnej społeczności akademickiej.

Misją społeczną uczelni jest kształcenie akademickie, prowadzenie badań naukowych i akademickich oraz rozwijanie i upowszechnianie wiedzy naukowej w ścisłej współpracy ze społeczeństwem. Każda uczelnia określa tę misję zgodnie ze swoim charakterem i tożsamością oraz ponosi za nią odpowiedzialność.

W swojej działalności Uniwersytet ucieleśnia zasadę wolności słowa w nauczaniu, badaniach i myśli.

Członkowie społeczności uniwersyteckiej są zobowiązani do dążenia do prawdziwej wiedzy, do rozpowszechniania swoich doświadczeń i wiedzy.

Członkowie społeczności uniwersyteckiej uznają i szanują wzajemne poglądy i przekonania.

Członkowie społeczności uniwersyteckiej promują krytyczne myślenie, wolność wypowiedzi i rozwijają możliwości uczestnictwa w dyskusjach i debatach.

ZASADA AUTONOMII, SUBSYDIARNOŚCI, TWÓRCZOŚCI I ODPOWIEDZIALNOŚCI

Zagwarantowana w ustawie autonomia odnosi się do prawa uczelni do określania własnej misji oraz wynikających z niej szczegółowych celów i zadań, a także do licznych regulacji określających sposób funkcjonowania uczelni. Korzystając ze swojej autonomii, uczelnia musi jednak interpretować płynące z niej uprawnienia w sposób właściwy, najlepszy z możliwych, a przy tym efektywnie działać społecznie w odpowiedzialności za dobro wspólne.

Poszczególne władze publiczne powinny przestrzegać zasady pomocniczości, która wymaga poszanowania kompetencji i inicjatyw władz niższego szczebla i poszczególnych pracowników.

Zarządzanie uczelnią lub jej jednostką (wydziałem, instytutem itp.) wymaga kreatywnego podejścia. Nie pozwala ono poprzestać na biernym wspieraniu przestarzałych działań, ale przejawia się w realizacji inicjatyw służących rozwojowi uczelni. Inicjatywy takie powinny mieć charakter strategiczny i być realizowane w sposób odpowiedzialny oraz konsekwentnie prowadzić do osiągnięcia wyznaczonych celów. Określają je organy zarządzające uczelniami, biorąc pod uwagę ich znaczenie merytoryczne, zasoby finansowe i kadrowe, a także perspektywę współpracy z innymi podmiotami. Potwierdzona wcześniej możliwość kreatywnego podejścia powinna być istotnym kryterium w wyborach lub konkursie na stanowisko kierownicze.

Uczelnia cieszy się przywilejem bycia renomowaną instytucją życia publicznego, a jej działalność wiąże się z dużą odpowiedzialnością społeczną. Należą do nich.

Wymaga to, aby uczestnicząc w życiu publicznym, w szczególności zabierając głos w ważnych sprawach publicznych, uczelnia przestrzegała zasady bezstronności i obiektywizmu.

ZASADA ZAPOBIEGANIA KONFLIKTU INTERESÓW

Organy zarządzające, a także pracownicy dydaktyczni, naukowcy i akademicy powinni starać się unikać podejmowania decyzji w warunkach konfliktu interesów.

Konflikt interesów to sprzeczność między prywatnymi interesami członków społeczności uniwersyteckiej a ich obowiązkami służbowymi. Interes prywatny - każdy interes majątkowy (komercyjny) lub niemajątkowy danej osoby, w tym wynikający z osobistych, rodzinnych, przyjacielskich lub innych nie służbowych relacji z osobami fizycznymi lub prawnymi.

ZASADA UCZCIWOŚCI AKADEMICKIEJ

Uczciwość akademicka to zbiór zasad etycznych i reguł ustanowionych przez prawo, które powinny kierować uczestnikami procesu dydaktycznego podczas uczenia się, nauczania i działalności badawczej (twórczej) w celu zapewnienia zaufania do wyników uczenia się i/lub osiągnięć naukowych (twórczych).

ZASADY SZACUNKU DO GODNOŚCI

Członkowie społeczności akademickiej szanują wzajemnie godność innej osoby, nie dopuszczają do dyskryminacji, nieuczciwości lub nadużywania władzy w stosunkach między sobą.

Mając na uwadze godność i dobre imię wszystkich członków społeczności akademickiej, uczelnie kierują się zasadami zaufania, szacunku i tolerancji dla wszelkich poglądów, opinii i stylów życia dozwolonych przez prawo. Respektowane jest prawo do prywatności, a spory rozwiązywane są w drodze debaty pomiędzy stronami, które wzajemnie się szanują i uznają swoje prawa.

ZASADA TRANSPARENTNOŚCI I ODPOWIEDZIALNOŚCI, DEMOKRACJI WEWNĘTRZNEJ I PODZIAŁU WŁADZY

W celu wzmocnienia wiarygodności uczelni, w szczególności w zakresie racjonalnego wykorzystania środków finansowych oraz unikania nepotyzmu, korupcji i innych przypadków nadużywania władzy, konieczne jest zapewnienie otwartości i uczciwości wszelkich procedur związanych z zadaniami i inicjatywami badawczymi lub dydaktycznymi, konkursami na stanowiska, awansami i premiami oraz rekrutacją i zakończeniem studiów.

Ważnym elementem dobrych praktyk w zakresie sprawowania władzy w instytucjach szkolnictwa wyższego są prawne i kulturowe zasady praktycznej realizacji zasady równowagi i podziału kompetencji pomiędzy rektorem jako organem jednoosobowym, radą akademicką jako organem kolegialnym oraz różnymi komisjami korzystającymi z niezależności decyzyjnej. W tym względzie należy podkreślić, że w szczególności rektor i rada akademicka są dwoma odrębnymi i odrębnymi organami, z których żaden nie sprawuje władzy nad drugim. Wyrazem i potwierdzeniem różnicy między tymi dwoma organami i ich równowagi są zasady normatywne, zgodnie z którymi ani rektor nie wybiera członków rady akademickiej, ani rada akademicka nie wybiera rektora; decydują o tym odpowiednie organy wyborcze. Realizując swoje zadania, zarówno rektor, jak i rada akademicka muszą opierać się na uwarunkowaniach formalnoprawnych, a także na przesłankach wynikających z kultury instytucjonalnej uczelni, której poszanowanie wymaga przestrzegania dobrych praktyk w działalności obu tych organów uczelni.

ZASADA PATRIOTYZMU KONSTITUCYJNEGO, PRAWORZĄDNOŚCI I WOLNOŚCI SŁOWA

Zgodnie z najlepszymi tradycjami uniwersyteckimi, szkoły wyższe tworzone są w celu wypełniania misji badania i upowszechniania prawdy. Właściwie rozumiana kultura uniwersytetu wymaga, aby misja ta nosiła znamiona działań pro publico bono. Uczelnia, która jest świadoma swojego istotnego znaczenia społecznego, dokłada wszelkich starań, aby przyczynić się do dobra wspólnego kraju i dojrzałości demokracji zarówno poprzez rygor prowadzonych badań, jak i kształcenie przyszłych elit kulturalnych i politycznych.

W swojej działalności uczelnia promuje kulturę poszanowania Konstytucji i wartości konstytucyjnych, w tym praworządności i praw człowieka. Jest to kultura poszanowania prawa i bezstronnego przestrzegania obowiązujących zasad i procedur, co nie wyklucza ewentualnego niezadowolenia z zatwierdzonych przez państwo regulacji dotyczących uczelni, możliwości swobodnej dyskusji i sugestii usprawnień.

Uczelnia promuje otwartą kulturę, w której można dyskutować na każdy temat i w której kierownictwo, pracownicy i studenci mogą wzajemnie się rozliczać. Kultura ta rozprzestrzenia się zarówno wewnątrz, jak i zewnątrz.

PRZYKŁADOWE DOBRE PRAKTYKI OGÓLNE W UCZELNI

UCZCIWOŚĆ (RZETELNOŚĆ) AKADEMICKA⁹³

Członkowie społeczności akademickiej przestrzegają zasad rzetelności akademickiej i aktywnie stosują tę zasadę w uczeniu się, nauczaniu, badaniach i innych usługach edukacyjnych i doradczych.

Przestrzeganie uczciwości akademickiej przez pracowników dydaktycznych, naukowych i naukowo-badawczych obejmuje:

- podawanie źródeł informacji przy wykorzystywaniu pomysłów, opracowań, stwierdzeń i danych;
- przestrzeganie przepisów o prawie autorskim i prawach pokrewnych;
- rzetelne informowanie o metodach i wynikach badań, wykorzystywanych źródłach informacji oraz własnej działalności pedagogicznej (naukowej, pedagogicznej, twórczej);
- kontrola przestrzegania przez studentów zasad etyki akademickiej;
- obiektywną ocenę efektów kształcenia.

Przestrzeganie przez studentów zasad etyki akademickiej obejmuje:

- samodzielne wykonanie zadań akademickich, zadań bieżącej i końcowej kontroli efektów uczenia się (wymóg ten dotyczy osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, z uwzględnieniem ich indywidualnych potrzeb i możliwości);
- odwoływanie się do źródeł informacji przy wykorzystywaniu pomysłów, opracowań, stwierdzeń, danych;
- przestrzeganie przepisów dotyczących praw autorskich i praw pokrewnych;
- rzetelnego informowania o wynikach własnych działań edukacyjnych (naukowych, twórczych), metodach badawczych i źródłach informacji.

Za naruszenie zasad uczciwości akademickiej uważa się:

- plagiat akademicki to publikowanie (w części lub w całości) wyników naukowych (twórczych) uzyskanych przez inne osoby jako wyników ich własnych badań (twórczości) i/lub powielanie opublikowanych tekstów (opublikowanych dzieł sztuki) innych autorów bez zaznaczenia autorstwa;
- fabrykacja to wymyślanie danych lub faktów wykorzystywanych w procesie edukacyjnym lub badaniach;
- fałszowanie to celowa zmiana lub modyfikacja istniejących danych związanych z procesem edukacyjnym lub badaniami;
- ściąganie - wykonanie pracy pisemnej z wykorzystaniem zewnętrznych źródeł informacji, innych niż te dopuszczone do wykorzystania, w szczególności w ocenie efektów uczenia się;

⁹³ Закон України Про освіту (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380), <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> oraz Закон України Про вищу освіту (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004) зі зм., <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

- oszustwo – świadome podawanie nieprawdziwych informacji o własnej działalności edukacyjnej (naukowej, twórczej) lub organizacji procesu kształcenia; formami oszustwa są w szczególności plagiat naukowy, fabrykacja, fałszerstwo i ściąganie;
- łapówkarstwo - przekazanie (przyjęcie) przez uczestnika procesu edukacyjnego lub oferta przekazania (otrzymania) środków finansowych, mienia, usług, korzyści lub innych świadczeń o charakterze materialnym lub niematerialnym w celu uzyskania nienależnej korzyści w procesie edukacyjnym;
- nieobiektywna ocena - celowe zawyżanie lub zaniżanie wyników kształcenia studentów. Uczelnia nie będzie tolerować nieuczciwości akademickiej w jakiegokolwiek formie (fałszowanie danych, oszustwo, kradzież, plagiat, przekupstwo, kupowanie i sprzedawanie prac, przedstawianie prac innych autorów jako własnych, nieuzasadnione współautorstwo lub nierzetelne czyny).

Za naruszenie zasad etyki akademickiej pracownicy pedagogiczni, naukowcy i dydaktyczni uczelni mogą zostać pociągnięci do odpowiedzialności akademickiej w następujący sposób:

- odmowa nadania stopnia naukowego lub tytułu naukowego;
- pozbawienie przyznanego stopnia naukowego (dydaktycznego i twórczego) lub tytułu naukowego;
- odmowa nadania lub pozbawienie tytułu pedagogicznego lub kategorii kwalifikacji;
- pozbawienie prawa do udziału w pracach organów publicznych lub do zajmowania stanowisk określonych ustawą.

Za naruszenie zasad etyki akademickiej student może zostać pociągnięty do odpowiedzialności akademickiej w trybie:

- powtarzania procesu oceniania efektów uczenia się (testu, egzaminu, sprawdzianu itp.)
- powtarzania odpowiedniego elementu programu studiów;
- wydalenia z uczelni (z wyjątkiem osób otrzymujących wykształcenie średnie ogólnokształcące)
- pozbawienia stypendium akademickiego;
- odebrania zwolnienia z chesnego w uczelni.

Członkowie społeczności uniwersyteckiej muszą działać uczciwie i legalnie, prowadząc działalność zarówno na Uniwersytecie, jak i poza nim, oraz podejmować decyzje zgodnie z prawem i innymi przepisami.

Członkowie społeczności uniwersyteckiej powinni działać w dobrej wierze z partnerami międzynarodowymi.

Zaleca się utworzenie komisji ds. uczciwości akademickiej, która jest niezależnym organem kolegialnym ustanowionym w celu zapewnienia zgodności przez pracowników akademickich Uniwersytetu, studentów, doktorantów i habilitantów, rzetelności akademickiej, etyki zawodowej, innych wymogów etycznych jako standardów fundamentalnych życia uniwersyteckiego.

POSZANOWANIE GODNOŚCI CZŁOWIEKA

Członkowie społeczności uniwersyteckiej kierują się zasadami współpracy akademickiej i uczciwej konkurencji podczas prowadzenia badań, wykonywania obowiązków organizacyjnych i zawodowych.

Tolerancja i poszanowanie godności człowieka są jednymi z podstawowych zasad komunikacji w środowisku uniwersyteckim.

Członkowie społeczności uniwersyteckiej przestrzegają zasad równości, sprawiedliwości, równych szans, unikają i nie tolerują żadnych form dyskryminacji, faworyzowania, personalizacji, molestowania, molestowania seksualnego, nadużywania władzy.

Członkowie społeczności uniwersyteckiej chronią poufne informacje związane z działalnością akademicką Uniwersytetu i danymi osobowymi społeczności; wymóg poufności nie może jednak uniemożliwiać rozpatrywania przypadków nieuczciwości akademickiej lub ewentualnych naruszeń przez właściwe jednostki Uczelni lub organy państwowe. Skargi i wnioski wpływające do Uczelni rozpatrywane są w sposób obiektywny, bezstronny, przejrzysty i zgodnie z ustalonymi terminami.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ

Członkowie społeczności uniwersyteckiej, wdrażając zasady etycznego postępowania, tworzą nie tylko osobistą reputację, ale także standardy uczciwości zawodowej i pozytywny wizerunek Uniwersytetu.

W swojej działalności członkowie społeczności uniwersyteckiej muszą uwzględniać potrzeby państwa i społeczeństwa, być odpowiedzialni społecznie, utrzymywać otwarty dostęp do wiedzy i informacji oraz publicznie ogłaszać wyniki swoich badań.

Każdy członek społeczności uniwersyteckiej używa uprzejmego języka komunikacji, w szczególności w wystąpieniach publicznych (w tym w publikacjach internetowych, blogach, postach, komentarzach itp.)

Każdy członek społeczności uniwersyteckiej okazuje szacunek współpracownikom, zachowując odpowiedni wygląd. Uczelnia nie nakłada ograniczeń w postaci jednego standardu, jednak wyzywający wygląd studentów, wykładowców i pracowników jest niedopuszczalny.

Społeczność uniwersytecka przestrzega zasad odpowiedzialności społecznej, zasady równego dostępu do szkolnictwa wyższego oraz realizacji praw człowieka i obywatela.

Członkowie społeczności uniwersyteckiej uznają znaczenie zasad zdrowego trybu życia.

Członkowie społeczności Uczelni reprezentują i chronią interesy Uczelni w relacjach z partnerami zagranicznymi lub przy opracowywaniu projektów współpracy międzynarodowej.

Członkowie społeczności uniwersyteckiej nie mają prawa używać nazwy Uniwersytetu w okolicznościach, które negatywnie wpływają na jego prestiż i szkodzą jego reputacji publicznej i biznesowej.

KONFLIKT INTERESÓW

Członkowie wspólnoty uczelni powinni:

- zapobiegać i unikać konfliktów interesów wynikających z osobistych relacji;
- nie czynić wpływu na podejmowanie decyzji dotyczących awansowania lub oceniania siebie, wyboru lub rekomendowania siebie na stanowisko itp.;
- dawać pierwszeństwo działalności naukowej i akademickiej oraz obowiązkom wobec Uniwersytetu;
- osobiste interesy lub inne prywatne interesy nie powinny kolidować z wykonywaniem obowiązków służbowych pracownika Uniwersytetu.

Członek wspólnoty uczelni nie może przyjmować żadnych gratyfikacji wpływających na podejmowanie decyzji.

W przypadku konfliktu interesów należy poinformować bezpośrednich przełożonych.

Ze względu na potencjalny konflikt interesów członek społeczności uniwersyteckiej musi odmówić podjęcia decyzji.

PRZYKŁADY DOBRZYCH PRAKTYK W DZIAŁALNOŚCI KIEROWNICTWA UCZELNI (REKTOR, PROREKTORZY, INNI KIEROWNICY) ORAZ RADY AKADEMICKIEJ [SENATU UCZELNI]⁹⁴

Kierownictwo i członkowie Rady Akademickiej gwarantują unikanie wszelkiego rodzaju osobistych konfliktów interesów, w tym ich hipotetycznych możliwości.

Kierownictwo i członkowie Rady Akademickiej dbają o to, aby nie zachodziły osobiste konflikty interesów między nimi a uczelnią, w tym instytucjami z nią związanymi, a także nie zachodziły ryzyka występowania takich konfliktów.

Uczelnia nie udziela pożyczek osobistych ani żadnych innych usług finansowych na rzecz kierownictwa i członków Rady Akademickiej.

Kierownictwo i członkowie Rady Akademickiej nie uczestniczą w dyskusjach i podejmowaniu decyzji na tematy związane z ewentualnymi osobistymi konfliktami interesów pomiędzy kierownictwem i członkami Rady z jednej strony, a uczelnią, w tym instytucjami powiązanymi, z drugiej strony.

Dla prawidłowego i efektywnego zarządzania uczelnią kluczowe znaczenie ma odpowiednie zrozumienie i poszanowanie podziału kompetencji oraz zasad współpracy rektora z radą akademicką. Podział kompetencji wyraża się w szczególności w fakcie, że:

1. działalność rektora podlega ocenie rady akademickiej;
2. rektor stojący na czele rady akademickiej zastrzega sobie prawo do zawieszenia uchwały rady, jeżeli jego zdaniem narusza ona ważne interesy uczelni;

⁹⁴ Propozycje dobrych praktyk zostały przywołane z uwzględnieniem norm zawartych w Kodeksie dobrych praktyk KRASP z 2007 r. z rozszerzeniami z r. 2022 r., a także Kodeksie Good Governance uczelni holenderskich z 2022 r.

3. rada akademicka wyraża opinię społeczności akademickiej uczelni, przy czym rektor opinię tę publicznie reprezentuje;
4. rektor reprezentuje uczelnię na zewnątrz i sprawuje opiekę nad pracownikami, studentami i doktorantami;
5. uchwały rady akademickiej są wiążące dla innych organów oraz pracowników, studentów i doktorantów, jeżeli zostały zatwierdzone w ramach jej kompetencji, jasno i jednoznacznie określonych w ustawie i Statucie, przy czym Rektor podejmuje decyzje we wszystkich sprawach dotyczących uczelni, z wyjątkiem przypadków, które z mocy prawa lub statutu należą do kompetencji innych organów.

Rada Akademicka, która nie jest zwierzchnikiem dla Rektora, określa warunki, kierunki i rekomendacje ws. działania Rad Wydziałów, a także wyraża zgodę w podstawowych sprawach związanych z uczelnią, które są określone w odpowiednich przepisach prawa, ale za wszystkie działania wykonawcze odpowiada Rektor. W związku z tym Rada Akademicka nie powinna przejmować kompetencji Rektora, a ten z kolei nie powinien przerzucać odpowiedzialności za swoje decyzje na Radę, nawet ws. trybu przedstawienia wniosków Rady Akademickiej, jeżeli wnioski te są wiążące dla Rektora. Z drugiej strony podstawą działalności Rektora powinny być zawsze zatwierdzone przez Radę Akademicką kierunki działania uczelni, a także zasady i tryb podejmowania decyzji przez poszczególne organy lub ich upoważnionych przedstawicieli.

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK DZIAŁANIA REKTORA

Należy pamiętać, że stanowisko rektora wymaga nie tylko realizacji zadań zarządzania, kierowania i reprezentowania uczelni, ale – być może nawet w jeszcze większym stopniu – bycia przewodnikiem dla środowiska akademickiego. W tym sensie rektor broni etosu wspólnoty akademickiej, mobilizując ją do tworzenia i utrzymywania wysokiej jakości pracy uczelni, a także do osiągania ambitnych celów rozwojowych.

1. Odpowiedzialność za rozwój uczelni.

Rektor – jako jedyny organ – odpowiada za zarządzanie uczelnią i planowanie jej rozwoju, na początku kadencji przedstawia, a na początku każdego roku akademickiego określa plan działań do realizacji. Celem tego planu, który jest zatwierdzany przez Radę Akademicką, jest rozwiązanie najważniejszych problemów uczelni i jej rozwój, zgodnie z jej misją. W uczelniach prywatnych zasada ta ma zastosowanie, jeżeli nie narusza ustawowych uprawnień założyciela.

2. Podział kompetencji.

Rektor w formie zarządzenia określa zakres obowiązków swoich zastępców (prorektorów), a także przekazuje im uprawnienia. Podobna procedura dotyczy pełnomocników rektora. Zgodnie z tak zdefiniowanymi kompetencjami (zgodnie z zasadą pomocniczości) Rektor wchodzi w te kompetencje tylko w szczególnych przypadkach i tylko po uprzednim powiadomieniu prorektora lub pełnomocnika, a także po wyjaśnieniu przyczyn jego interwencji.

3. Kultura posiedzeń rady akademickiej.

Rektor jako Przewodniczący Rady Akademickiej⁹⁵ [senatu] dba o porządek i kulturę podczas jej posiedzeń, a w szczególności:

- monitoruje porządek obrad posiedzeń, nie dopuszcza rozpatrywania spraw zgłoszonych bez zatwierdzonej procedury ustalania porządku obrad;
- z wyprzedzeniem przedkłada projekty dokumentów członkom Rady Akademickiej i dba o możliwość ich wnikliwego omówienia;
- ma otwarty stosunek do inicjatyw lub uwag zgłaszanych przez członków Rady Akademickiej, w tym krytycznych wobec własnych opinii lub intencji;
- przestrzega zasady, że w sprawach personalnych przeprowadza się głosowanie tajne, a w sprawach merytorycznych – jawne.

4. Unikanie decyzji we własnym interesie.

Rektor nie działa we własnych sprawach. Działając w ramach swoich uprawnień, rektor nie nadużywa zasady domniemania kompetencji i nie daje pierwszeństwa jednostce organizacyjnej, w której sam realizuje zadania jako nauczyciel akademicki. Rektor nie należy do żadnych grup uczelni.

5. Unikanie konfliktów norm lub interesów.

Poczucie odpowiedzialności za pozycję, obejmowaną przez rektora, zobowiązuje go do unikania takich form zaangażowania poza uczelnią (nawet niezwiązanych ze stałym miejscem pracy), które poważnie kolidowałyby z wykonywaniem jego obowiązków. Podobnie członkowie innych organów jednoosobowych lub ich zastępcy zobowiązują się do powstrzymania się od działalności konkurencyjnej w stosunku do uczelni. Udowodnione zatajenie prawdy w tej sprawie lub naruszenie tego obowiązku jest ważną przyczyną odwołania ze stanowiska rektora. W państwowych uczelniach zawodowych zasada ta ma zastosowanie, o ile nie jest sprzeczna z przepisami obowiązującego prawa.

6. Troska o poziom badań naukowych.

Siłą uczelni są kreatywne, oryginalne badania naukowe, które prowadzone są na wysokim poziomie. Rektor je wspiera, stwarza odpowiednie warunki do ich realizacji, chroni naukowców przed nadmiarem zajęć dydaktycznych, wspiera prowadzących badania naukowe i poszukuje środków finansowych, ich inspirować i promować współpracę. Rektor dba również o warunki rozwoju młodych naukowców, w szczególności doktorantów i habilitantów. Rektor przeciwdziała patologiom w uczelni, a także w całym środowisku naukowym.

7. Troska o jakość kształcenia.

Misja dydaktyczna uczelni zobowiązuje rektora do nieustannego dbania o wysoki poziom kształcenia. Rektor realizuje to zadanie m.in. dbając o odpowiednie kryteria doboru kadry naukowej i pedagogicznej, właściwy system monitorowania rzetelności nauczania, zgodność z wymogami ministerialnymi, a także promocję twórczych i pożytecznych inicjatyw realizowanych w danej dziedzinie przez nauczycieli akademickich. Aby skutecznie realizować te zadania, rektor inicjuje wdrażanie i nadzoruje działania systemu zapewnienia jakości w uczelni, który wdraża standardy i procedury zapewniające skuteczną realizację tych zadań.

⁹⁵ W przypadku wyboru rektora na przewodniczącego rady akademickiej

8. Wsparcie organizacji studenckich.

Pamiętając, że do ważnych zadań uczelni należy odpowiedzialność za rozwój osobowości studentów szkół wyższych oraz ich przygotowanie do aktywnego i odpowiedzialnego uczestnictwa w społeczeństwie demokratycznym, rektor wspiera nie tylko środowisko akademickie, ale także organizacje tworzone przez studentów i doktorantów, które umożliwiają swoim członkom rozwijanie prospołecznych poglądów, nabywanie umiejętności organizacyjnych i rozwijanie zainteresowań kulturalnych. Rektor także zachęca również ich do aplikowania do różnych projektów, które realizują taki cel i wspierają jego realizację.

9. Szacunek dla tradycji uczelni.

Podjmując decyzje w przypadkach nietypowych i bezprecedensowych, rektor bierze pod uwagę już ukształtowaną kulturę instytucjonalną swojej uczelni, wzmacniając jej najlepsze tradycje i unikając decyzji, które są z nią sprzeczne.

10. Kontakty ze środowiskiem uczelni.

W kontaktach z przedstawicielami społeczności uniwersyteckiej rektor stara się łączyć przyjazną otwartość na nowe pomysły z poszanowaniem porządku i strategicznych planów rozwoju całej uczelni; determinację w wykonywaniu obowiązków – z wrażliwością na osobiste problemy pracowników; bezstronność w rozwiązywaniu sporów – z troską o ochronę słabszej strony konfliktu; troskę o dobro wspólne uczelni – z poszanowaniem godności każdego członka społeczności akademickiej. Z racji pełnionej funkcji rektor otrzymuje wiele informacji o życiu prywatnym lub niezwiązanym z pracą osobistym pracowników i studentów, zarówno od nich samych, jak i od osób trzecich. Informacje te nie mogą być przekazywane osobom trzecim ani wykorzystywane do zarządzania uczelnią. Doniesienia, w szczególności anonimowe, rektor musi – w zależności od ich treści – albo je zignorować, albo poinformować o tym osobę, której to dotyczy.

11. Kampania wyborcza.

Aby przeciwdziałać wykorzystywaniu nierealistycznych lub krzywdzących obietnic składanych przez kandydatów na stanowisko rektora różnym grupom wyborców, w tym studentom, rektor w czasie kampanii wyborczej jest szczególnie aktywny w rozpowszechnianiu rzetelnych informacji o stanie uczelni, jej osiągnięciach, perspektywach i ograniczeniach. Nie nadużywa też swojej pozycji w kampanii wyborczej nowych organów uczelni – ani w stosunku do kontrkandydata (gdy ubiega się o reelekcję), ani w momencie ostatecznego odejścia ze stanowiska. W szczególności nie wykorzystuje dostępnych tylko dla siebie informacji w celu zwiększenia własnych szans wyborczych lub szans preferowanego przez siebie kandydata. Zasada ta ma zastosowanie, jeżeli jest stosowana zgodnie z obowiązującymi przepisami statutowymi.

12. Wybór Rektora.

Wybory na stanowisko rektora wymagają szczególnej dbałości o zapewnienie odpowiednich obyczajów. Należą do nich między innymi:

- zasada jawności kampanii wyborczej. Kandydaci na stanowisko rektora nie powinni składać obietnic tylko pewnej części społeczności akademickiej i tylko jej znanej. Oznacza to obowiązek ogłaszania zobowiązań na niejawnych i zamkniętych spotkaniach, z określonymi grupami wyborców, w tym ze społecznością studencką. Spełnienie tego warunku jest szczególnie istotne w odniesieniu do tych obowiązków,

których realizacja mogłaby naruszać podstawowe interesy uczelni, a także zasady i reguły postępowania wynikające z niniejszego kodeksu.

- wymóg zachowania w tajemnicy aktu wyborczego zgodnie z ustawą. Przed jej wdrożeniem uczelnia musi zapewnić odpowiednie warunki głosowania, w tym odpowiednią treść karty do głosowania oraz sposób wyboru kandydata przez każdego wyborcę. Konieczne jest przyjęcie takiej procedury głosowania, która uniemożliwia naruszenie tajności głosowania w wyniku zмовы wyborców lub nacisku grupowego na nich.
- przestrzeganie ciszy przedwyborczej, która jest obowiązkowa na całej uczelni, co najmniej w dniu wyborów. Debaty programowe mogą i powinny odbywać się zgodnie z regulaminem wyborczym w okresie poprzedzającym dzień wyborów. Cisza wyborcza w dniu wyborów powinna umożliwiać przeprowadzenie wyborów bez towarzyszącej im agitacji lub nacisków ze strony zwolenników poszczególnych kandydatów.
- zachowanie inicjatywy wybranego rektora w zakresie zgłaszania kandydatów na prorektorów. Zgodnie z ustawą wszystkich kandydatów na prorektorów zgłasza wybrany rektor. W przypadku kandydata na prorektora ds. studenckich, rektor zwraca się do studentów o akceptację zgłoszonego kandydata, ale w żadnym wypadku nie przekazuje inicjatywy w tej sprawie w ich ręce.

13. Współpraca rektora z poprzednikami.

Działając w poszanowaniu ciągłości władzy w uczelni, która wymaga zachowania równowagi między potrzebą kontynuacji a potrzebą wprowadzania zmian w jej funkcjonowaniu, rektor z szacunkiem i należyтым uznaniem odnosi się do dorobku swoich poprzedników oraz korzysta z ich rad i wsparcia tam, gdzie wymagają tego sprawy uczelni. Z drugiej strony, były rektor unika nieformalnej ingerencji w działania swojego następcy. W ten sposób kolejni rektorzy wspólnie tworzą kulturę instytucjonalną uczelni, wpływając jednocześnie na kształtowanie odpowiednich zwyczajów w procesie przekazywania i przejmowania wszystkich funkcji kierowniczych w uczelni.

14. Rektor jako reprezentant uczelni.

W wystąpieniach publicznych rektor dba o dobre imię i pozycję swojej uczelni, w tym o jej konkurencyjność we właściwym znaczeniu, unikając stosowania niegodnych metod konkurowania z innymi uczelniami. Nie miesza interesów uczelni z osobistym zaangażowaniem w sprawy publiczne i nie wykorzystuje jej autorytetu do budowania swojego publicznego wizerunku. Ponadto nie może wykorzystywać swojej uczelni do prowadzenia kampanii politycznej.

15. Troska o właściwe miejsce uczelni w życiu publicznym.

Mając na względzie społeczne znaczenie uczelni, a zarazem charakterystyczną dla niej apolityczność, rektor z jednej strony zachęca pracowników i studentów uczelni do wrażliwości społecznej, a nawet aktywnego uczestnictwa w życiu publicznym, z drugiej zaś, kierując się zasadą bezstronności i neutralności politycznej uczelni, chroni ją przed wykorzystywaniem do celów politycznych. Wystąpienia polityków i debaty polityczne na terenie uczelni są dopuszczalne tylko wtedy, gdy mają charakter akademicki (wykłady, seminaria, sesje naukowe, spotkania). W szczególności należy unikać szerzenia jakichkolwiek form ksenofobii, narzucania ideologii politycznej lub fundamentalizmu religijnego, a także fanatycznych stanowisk wykluczających

dyskusję. Rektor może wyrazić zgodę na organizowanie na terenie uczelni spotkań o charakterze politycznym, pod warunkiem, że korzystanie z pomieszczeń odbywa się na zasadach ogólnych i nie wiąże uczelni z żadną partią polityczną. Rektor dołoży wszelkich starań, aby w trakcie zajęć nie były demonstrowane poglądy polityczne oraz nie pozwala na zamieszczenie na terenie uczelni hasła lub plakaty o podobnym charakterze, a także broni symboli i znaków uczelni od takiego wykorzystywania.

PRZYKŁADY DOBRZYCH PRAKTYK W DZIAŁALNOŚCI RADY AKADEMICKIEJ UCZELNI [RED. – SENATU]

1. Współpraca rady akademickiej z rektorem.

W ramach wykonywania swoich kompetencji członkowie rady współpracują z rektorem dla dobra całej uczelni. Współpraca ta wymaga traktowania obecności oraz uważnego i aktywnego uczestnictwa w posiedzeniach rady jako obowiązku priorytetowego. W szczególności członkowie rady akademickiej są zobowiązani do należytego przygotowania się do posiedzeń, w tym do zapoznania się z opracowywanymi materiałami.

2. Współpraca rady akademickiej z radami wydziałów.

W przypadku utworzenia rad wydziałów, korzystają one z autonomii w wykonywaniu własnych uprawnień oraz delegowanych uprawnień rady uczelni do realizacji zadań uczelni. Autonomia ta powinna być jednak motywowana troską o dobro uczelni jako całości. Rada akademicka powinna przeciwdziałać działaniom zmierzającym do przekształcenia uczelni w federację wydziałów skoncentrowanych na partykularnych interesach, co stanowi zagrożenie dla jedności społeczności akademickiej i realizacji misji uczelni.

3. Udział studentów w posiedzeniach rady akademickiej.

Studenci są pełnoprawnymi członkami senatu, a samorząd studentów i doktorantów jest częścią samorządu akademickiego. Studenci uczestniczą we wszystkich decyzjach dotyczących uczelni (nie tylko w decyzjach dotyczących spraw studenckich), a rektor jako przewodniczący rady akademickiej i wszyscy jej członkowie dokładają starań, aby zapewnić studentom odpowiednie warunki do rzeczywistego i pełnego udziału studentów w pracach rady akademickiej i samodzielnego działania.

4. Odpowiedzialność za programy studiów.

Rada akademicka, korzystając ze swoich ustawowych uprawnień, wspiera i kontroluje inicjatywy wydziałów i instytutów mające na celu dostosowanie programów studiów do aktualnego stanu wiedzy i wzmocnienie specjalności rozwijających się w uczelni. Wszyscy powinni jednak dołożyć starań, aby zmiany programowe rzeczywiście przyczyniały się do podnoszenia jakości kształcenia, a nie były motywowane wyłącznie interesami poszczególnych nauczycieli akademickich.

5. Inicjatywa Rady Akademickiej [red. – senatu]

Członkowie Rady Akademickiej, odpowiedzialni wraz z Rektorem za Uczelnię, korzystają z prawa występowania z własnymi inicjatywami na jej rzecz. Realizując te działania w istotnych sprawach, muszą jednak poinformować o tym rektora i zapoznać się z jego opinią przed zgłoszeniem ich na posiedzeniu Rady Akademickiej. Inicjatywy

zgłoszone w trakcie posiedzenia Rady, bez uprzedniego powiadomienia rektora, mogą zostać włączone do protokołu i mogą być przedmiotem odpowiednich działań przed kolejnym posiedzeniem Rady.

6. Przestrzeganie przyjętego porządku obrad.

Rada Akademicka [senat] podejmuje uchwały w sprawach objętych porządkiem obrad zatwierdzonym na początku posiedzenia. Przypadki rozszerzenia tego porządku wymagają formalnego zatwierdzenia przez Radę. Należy unikać sytuacji dokonywania zmian w porządku obrad pod koniec posiedzenia, w szczególności, gdy część jej członków z ważnych powodów opuściła posiedzenie. Członek rady akademickiej może na początku posiedzenia złożyć wniosek o rozszerzenie porządku obrad, przy czym musi o tym powiadomić rektora przed posiedzeniem, a także zapoznać wszystkich członków rady akademickiej z projektem uchwały, jeżeli proponowana zmiana porządku obrad wiąże się z głosowaniem nad nią.

7. Tryb głosowania.

Zgodnie ze Statutem uchwały są podejmowane w głosowaniu jawnym lub tajnym. Głosowanie przeciwko projektowi uchwały musi być poprzedzone podaniem przyczyn uzasadniających taki sprzeciw. Za niedopuszczalne należy uznać przypadki zbiorowego uchylania się od udziału w dyskusji, a następnie zgłoszenia wniosku o głosowanie tajne nad odrzuceniem projektu uchwały.

8. Zasada poufności.

Społeczność akademicka ma prawo do merytorycznej informacji o przebiegu posiedzeń rady akademickiej, ale z wyjątkiem głosowań w sprawach personalnych i nieuwzględnianych w oficjalnych protokołach z posiedzeń, co do których istnieje założenie, że zainteresowane strony mogą sobie tego nie życzyć.

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK W PROCESIE KSZTAŁCENIA I KOMUNIKACJI PUBLICZNEJ

Uczciwość w przygotowaniu i prowadzeniu zajęć, prowadzeniu opieki naukowej oraz w procesie weryfikacji efektów kształcenia, gotowość do pomocy uczestnikom zajęć

1. Należy przestrzegać zasad uczciwości w procesie przygotowania i prowadzenia zajęć, a także w realizacji opieki naukowej nad studentami i doktorantami, w tym doskonalenie metod dydaktycznych, przestrzeganie zasady poszanowania autorstwa, uzupełnianie i aktualizowanie własnej wiedzy naukowej oraz niewykraczanie poza nią w procesie dydaktycznym.
2. Przestrzeganie treści programu studiów w zakresie treści kształcenia i harmonogramu, a także opublikowanego sposobu weryfikacji efektów uczenia się.
3. Przestrzeganie zasad dyscypliny pracy (w tym: punktualności, umiarkowanych zastępstw i przekładania zajęć).
4. Bycie otwartym na pomoc studentom, w tym osobom z niepełnosprawnością, w osiąganiu postępów w nauce.

5. Nie warto brać udział w wydarzeniach publicznych i propagowaniu treści sprzecznych z wiedzą naukową i procesem kształcenia, z wykorzystaniem lub powoływaniem się na swoje stanowisko akademickie.

Kultura relacji z uczestnikami procesu kształcenia i poszanowanie ich praw

1. Przestrzeganie wymogów kultury osobistej (w tym: unikanie postępowania agresywnego, zastraszania, poniżania i obrażania uczestników procesu kształcenia).
2. Stosowanie zasady równego traktowania w procesie kształcenia, w szczególności ze względu na narodowość, pochodzenie etniczne, płeć, orientację seksualną, wyznanie lub światopogląd, z uwzględnieniem wymagań uczelni.
3. Poszanowanie prywatności oraz poszanowanie godności i praw uczestników procesu kształcenia, w tym wymagań dotyczących ich nietykalności osobistej oraz swobody wypowiedzi (w tym w trakcie zajęć).
4. Unikanie wykorzystywania uczestników procesu kształcenia do uzyskiwania jakichkolwiek korzyści niezwiązanych z jego wymogami.
5. Poszanowanie wyników oryginalnej pracy uczestników procesu edukacyjnego jako ich własnych osiągnięć.

UWAGI KOŃCOWE

1. Zakres Kodeksu.

Wymienione wyżej podstawowe zasady i dobre praktyki zarządzania uczelnią odnoszą się również do indywidualnych i kolegialnych organów niższego szczebla (dziekanów i rad wydziałów, dyrektorów instytutów i ich rad itp.), z zastrzeżeniem różnic kompetencyjnych wynikających ze statutu lub innych przepisów prawa.

2. Komisje ds. dobrych praktyk w uczelniach.

Proponuje się, aby w uczelniach, które przyjęły niniejszy Kodeks w całości lub w części w drodze głosowania rady akademickiej, rada akademicka zwoływała na wniosek rektora komisję monitorującą przestrzeganie Kodeksu w działaniach władz uczelni lub powierzała to zadanie istniejącej komisji posiadającej odpowiednie uprawnienia. Komisja powinna przedstawiać radzie akademickiej okresowe sprawozdania ze swojej działalności, a także może proponować zmiany w treści Kodeksu.

Bibliografia

---

1. Code for Good Governance in Dutch Universities // переклад: Кодекс належного врядування в університетах Нідерландів, затвердженого 22 листопада 2019 року https://www.universiteitenvannederland.nl/en_GB/code-good-governance.html
2. Kodeks Dobrze Praktyki w Szkołach Wyższych, opracowany przez Fundację Rektorów Polskich uchwalony przez Zgromadzenie Plenarne Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich 26 kwietnia 2007 roku, z dodatkami 1 i 2 // переклад: Кодекс «Належні практики у закладах вищої освіти» 2007 року, із доповненням з 2022 року (затверджений Пленарною Асамблеєю Конференції ректорів академічних шкіл Польщі (KRASP) 26 квітня 2007 р), доповнений Додатками 1 і 2, розробленими спільно Комісією зі стратегічних питань вищої освіти KRASP, Фундацією польських ректорів та Комітетом з питань належної практики KRASP, ухвалений Пленарною Асамблеєю Конференції ректорів академічних шкіл Польщі 9 червня 2022 р | <https://www.krasp.org.pl/dokumenty/dokument,kodeks-dobre-praktyki-w-szkolach-wyzszych,657>
3. Harris D, O'Boyle M, Warbrick K (eds.), Law of the European Convention on Human Rights (2009 Oxford University Press).
4. Statut KRASP, uchwalony przez Zgromadzenie Plenarne KRASP w dniu 13.10.2011, ze zmianami z dnia 26.05.2012, 23.11.2012, 18.11.2016, 16.11.2018, 6.12.2019 // переклад: Статут KRASP затверджений Пленарною асамблеєю KRASP 13 жовтня 2011 р., зі змінами від 26 травня 2012 р., 23 листопада 2012 р., 18 листопада 2016 р., 16 листопада 2018 р. та 6 грудня 2019 р. | <https://www.krasp.org.pl/o-krasp/statut>
5. Антикорупційна програма (затверджена Конференцією трудового колективу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (протокол № 2 від 28 грудня 2021 року) | <https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/antikor.-programa-nuiiu-zatverdzhena-konf.trud.kol..pdf>
6. Антикорупційна програма (затверджена Вченою радою університету від 27.04.2017, протокол № 8) | https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Anti-corruption%20program%202019_1.pdf
7. Асоціація ректорів вищих технічних навчальних закладів України <http://www.ar-tech-uni.org.ua>
8. Асоціація навчальних закладів України приватної форми власності та Конфедерація недержавних вищих закладів освіти і науки України <https://e-u.edu.ua/ua/articles/pidpisannya-ugodi-pro-spivrobotnictvo-mizh-asociacieyu-navchalnih-zakladiv-ukrayini-privatnoyi-formi-vlasnosti-ta-konfederacieyu-nederzhavnih-vischih-zakladiv-osviti-74>
9. Берченко Г.В. Громадянське суспільство в Україні: конституційні аспекти : Монографія. Харків: Юрайт, 2014. 208 с.

10. Бондаренко В. Громадські об'єднання й інші інститути громадянського суспільства в Україні: окремі аспекти співвідношення. Підприємство, господарство і право. 2017. № 4. С. 132-136.
11. Відбулася нарада проректорів, відповідальних за міжнародну діяльність | <http://umo.edu.ua/news/vidbulasja-narada-prorektoriv-vidpovidalnih-za-mizhнародnu-dijalnistj>
12. Візит делегації Спілки у Люблін для участі у польсько-українському ректорському семінарі 14-17 листопада 2023 року | <https://zvo.knu.ua/ua/galleries-1-8-24-vizit-delegacii-spilki-rektoriv-ukraini-u-lyublin-14-17112023>
13. Візит делегації Спілки у Республіку Польща 9-10 червня 2022 року | <https://zvo.knu.ua/ua/galleries-1-8-18-vizit-delegacii-spilki-rektoriv-ukraini-u-respubliku-polscha-09-10062022>
14. Возницький Є., Місія, соціальна роль та інституційна культура Конференції ректорів академічних шкіл Польщі. Мистецтво ректорства, системний контекст та досягнення KRASP, Варшава 2023
15. Голови регіональних рад ректорів
<https://zvo.knu.ua/ua/17-golovi-regionalnih-rad-rektoriv-struktura>
16. Дудаш Т.І. Практика Європейського суду з прав людини: навч. посіб. Київ: Алерта, 2016. 368 с.
17. Закон України Про громадські об'єднання (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 1, ст.1) зі зм., <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
18. Закон України Про вищу освіту (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004) зі зм. | <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
19. Закон України Про освіту (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380) зі зм. | <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
20. Кодекс академічної доброчесності Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (затверджено Вченою радою університету від 08.12.2020, протокол № 2 | https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Code%20of%20Academic%20Integrity.pdf
21. Кодекс академічної доброчесності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, затверджено Рішенням Вченої ради Університету (протокол № 1 від 31.08.2018 р.) | https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/01/kodeks_akademichnoi%CC%88_dobrochesnosti-1.pdf
22. Кодекс академічної етики (затверджений рішенням Вченої ради Університету (протокол № 1 від 31.08.2018 р., введений в дію наказом ректора № 204 від 31.08.2018 р.) | https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/kodeks_academichnoyi_etyku.pdf
23. Кодекс цінностей Каразінського університету | https://karazin.ua/storage/documents/322_kmp5KTJ6sbiEsjMzjoRIhdmG7.pdf
24. Меморандум про співпрацю, що укладений між Спілкою і Міністерством освіти і науки від 19 серпня 2021 року | http://zvo.knu.ua/uploads/p_42_33675237.pdf
25. Меморандум про співробітництво між Державним агентством з енергоефективності та енергозбереження України та Громадською організацією «Спілка ректорів закладів вищої освіти України»
http://zvo.knu.ua/uploads/p_42_17381910.pdf

26. Меморандум про співпрацю з Національним агентством кваліфікацій від 13.07.2021 р.
http://zvo.knu.ua/uploads/p_42_93985139.pdf
27. Міжнародні проекти та міжнародна співпраця
<http://zvo.knu.ua/ua/38-mizhnarodni-proekti-mizhnarodna-spivpracya>
28. Місія, візія, цінності та стратегічні пріоритети
<https://nlu.edu.ua/zagalna-informacziya/misiya-viziya-czinnosti-ta-strategichni-priorityety>
29. Наказ Міністерства освіти і науки №343 від 24.03.2015
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0383-15#Text>
30. Наказ від 16.09.2022 № 821 «Про діяльність деяких дорадчих органів Міністерства освіти і науки України у сфері наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності та визнання таким, що втратив чинність, наказ Міністерства освіти і науки України від 22.05.2019 № 700 та від 01.09.2021 № 957»
<https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/gromadski-obyednannya-v-galuzi-nauki/rada-prorektoriv-z-naukovoyi-roboti-zakladiv-vishoyi-osviti-ta-rada-kerivnikiv-naukovih-ustanov-sho-nalezhat-do-sferi-upravlinnya-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini>
31. Олійник О. Самоврядування судових експертів - право чи обов'язок?
https://jurliga.ligazakon.net/analytics/204967_samovryaduvannya-sudovikh-ekspertv---pravo-chi-obovyazok
32. План заходів з реалізації Концепції (затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.08.2018 за №598-р)
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/598-2018-p#Text>
33. Положення «Про політику запобігання і протидії булінгу (цькуванню) (схвалено Вченою радою Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого протокол № 12 від 25 червня 2021 р., введено в дію наказом ректора від 29 червня 2021 р. № 190
<https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/09/polozhennya-buling.pdf>
34. Положення «Про політику запобігання, попередження та боротьби з сексуальними домаганнями і дискримінацією в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого» (затверджено Наказом ректора Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого від «04» 06 2020 р. № 97
<https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polozhennya-zapobig.seks.domagannya-1.pdf>
35. Положення про попередження та протидію сексуальним домаганням і дискримінації у НУБіП України (затверджено ректором 14 серпня 2018 року)
https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u279/polozhennya_pro_poperedzhennya_ta_protidiyu_seksualnim_domagannjam_i_diskriminaciyi_v_nubip_ukrayini.pdf
36. Положення про порядок застосування заходів з врегулювання конфлікту інтересів у діяльності посадових осіб (затверджене Вченою радою 05.09.2019 р., протокол № 12) | https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Settlement%20of%20conflicts%20of%20interest.pdf
37. Положення щодо протидії булінгу (цькуванню) (затверджене Вченою радою університету від 05.09.2019, протокол № 12)
https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Bullying%20counteraction.pdf

38. Положення про Ради ректорів (директорів) вищих закладів освіти (Затверджено наказом Міністерства освіти від 12.05.1996 р. №146
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0294-96#Text>
39. Положення про Раду ректорів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації Харківського регіону (затверджено на засіданні Ради ректорів від 25.06.2008 року, протокол № 13, із змінами, внесеними до п.3.1) | <http://rada.univer.kharkov.ua/files/15>
40. Польсько-український семінар у Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова 28 вересня 2021 року | <https://zvo.knu.ua/ua/galleries-1-8-18-vizit-delegacii-spilki-rektoriv-ukraini-u-respubliku-polscha-09-10062022>
41. Порядок роботи з повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами (затверджено наказом в.о. ректора від 13.05.2021 р. № 4) | https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Порядок%20повідомлення%20корупція.pdf
42. Проект ATHENA, Дорожня карта для України у 2011-2014 рр., Перспективний план дій https://eua.eu/images/site1/policy-roadmap-ukraine_ukrainian.pdf
43. Проект закону «Про саморегулівні організації», розроблений на основі «Концепції реформування інституту саморегулювання в Україні» (схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 за № 308-р) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/308-2018-p>
44. Рада проректорів з міжнародного співробітництва – на часі <https://www.dnu.dp.ua/news/5318>
45. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзацу четвертого статті 2, частини другої статті 6, частин першої, другої статті 10 Закону України “Про молодіжні та дитячі громадські організації” (справа про молодіжні організації) від 13 грудня 2001 року № 18-рп/2001 Офіційний вісник України. 2002. № 51. Ст. 2310.
46. Слюсаревський М. Самодіяльне регулювання чи професійне самоврядування? https://zn.ua/LAW/samodeyatelnoe_regulirovanie_ili_professionalnoe_samoupravlenie.html
47. Статут, затверджений Загальними зборами Громадської організації «Рада ректорів вищих навчальних закладів Київського регіону «КВ ЦЕНТР» протокол № 3 від 14 травня 2013 р | <https://rectors.org.ua/statut2013.pdf>
48. Статут (затверджений Загальними зборами Громадської організації «Спілка ректорів закладів вищої освіти України», протокол № 2 від 29.07.2021 р.) http://zvo.knu.ua/uploads/p_41_61059629.pdf
49. Стратегія розвитку 2019–2025 | <https://karazin.ua/universitet-strategiia-rozvitku-2019-2025/>
50. Стратегія Українського католицького університету – 2025 | <https://strategy.ucu.edu.ua/>
51. Статут конференції Чеської конференції ректорів (ČKR) <https://www.crc.muni.cz/o-ckr/statut>
52. Угода про співпрацю Профспілки працівників освіти і науки України та Громадської організації «Спілка ректорів вищих навчальних закладів України» від 21 червня 2021 р. | http://zvo.knu.ua/uploads/p_4_53897215.pdf
53. Участь в засіданні ради проректорів з міжнародного співробітництва | <https://khnnra.edu.ua/2023/09/19/uchast-v-zasidanni-rady-prorektoriv-z-mizhnarodnogo-spivrobotnytstva>

STRONY INTERNETOWE NARODOWYCH KONFERENCJI REKTORÓW W EUROPIE

1. European University Association | <https://eua.eu>
2. Universities Austria (Austrian Rectors' Conference) UNIKO – Österreichische Universitätenkonferenz | <http://www.uniko.ac.at>
3. Flemish Interuniversity Council (VLIR) – Vlaamse Interuniversitaire Raad
<http://www.vlir.be>
4. Rectors' Conference, French Community of Belgium (CREF) – Conseil des Recteurs des universités francophones de Belgique | <http://www.cref.be/>
5. Croatian Rectors' Conference – Rektorski zbor Republike Hrvatske
<http://www.rektorski-zbor.hr>
6. Cyprus Rectors' Conference – Σύνοδος των Πρυτάνεων των Κυπριακών Πανεπιστημίων
<https://www.cyrectors.ac.cy/index.php/en>
7. Czech Rectors Conference – Česká konference rektorů | <http://crc.muni.cz>
8. Universities Denmark – Danske Universiteter | <http://www.dkuni.dk>
9. Universities Estonia – Rektorite Nõukogu | <http://www.ern.ee>
10. Universities Finland UNIFI – Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry
<http://www.unifi.fi>
11. France Universities – France Universités | <https://franceuniversites.fr>
12. Permanent Conference of Rectors of Georgian Public HEIs | <https://rectorsconference.ge>
13. German Rectors' Conference – Hochschulrektorenkonferenz (HRK) | <http://www.hrk.de>
14. Greek Rectors' Conference – Synodos Prytaneon Ellinikon Panepistimion
<http://www.synodos-aei.gr>
15. Conference of Rectors of Roman Pontifical Universities and Institutions - Conferenza Rettori Università e Istituzioni Pontificie Romane (CRUIPRO) | <http://cruipro.net>
16. Hungarian Rectors' Conference – Magyar Rektori Konferencia | <http://www.mrk.hu>
17. Icelandic Rectors' Conference – Samstarfsnefnd háskólastigsins
<http://english.hi.is/node/4895>
18. Irish Universities Association (IUA) – Cumann Ollscoileanna Éireann | <http://www.iua.ie>
19. Conference of Italian University Rectors – Conferenza dei Rettori delle Università Italiane
<http://www.cruui.it>
20. Latvian Rectors' Council - Latvijas Rektoru Padome | <http://www.rektorupadome.lv>
21. Lithuanian Universities Rectors' Conference –
Conventus Rectorum Universitatum Lituaniae | <http://www.lurk.lt>
22. University of Luxembourg – Université du Luxembourg | <http://www.uni.lu>
23. Universities of the Netherlands (UNL) – Universiteiten van Nederland
<http://www.vsnu.nl>
24. Universities Norway - Universitets- og høyskolerådet | <http://www.uhr.no>

25. Conference of Rectors of Academic Schools in Poland –
Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich | <http://www.krasp.org.pl>
26. Portuguese National Conference of Rectors –
Conselho de Reitores das Universidades Portuguesas - CRUP | <http://www.crup.pt>
27. Romanian Council of Rectors | <https://www.cnr-romania.ro/en>
28. Conference of the Universities of Serbia - Конференција универзитета Србије
<http://www.konus.ac.rs>
29. Slovak Rectors' Conference - Slovenská rektorská konferencia | <http://www.srk.sk>
30. Slovenian Rectors' Conference – Rektorska konferenca Republike Slovenije
<http://www.rkrs.si>
31. Conference of Rectors of Spanish Universities (CRUE) –
Crue Universidades Españolas | <http://www.crue.org>
32. Association of Swedish Higher Education Institutions –
Sveriges universitets- och högskoleförbund | <http://www.suhf.se>
33. Switzelrand swissuniversities – Swissuniversities | <http://www.swissuniversities.ch>
34. Turkish University Rectors' Conference- YOK – Council of Higher Education (CoHE)
<http://www.yok.gov.tr>
35. Union of Rectors of Higher Education Institutions of Ukraine – Спілка ректорів
закладів вищої освіти України | <http://zvo.knu.ua>
36. Universities UK | <http://www.universitiesuk.ac.uk>

O autorze

GRYGORII BERCHENKO

Kandydat nauk prawnych, docent Katedry Prawa Konstytucyjnego Ukrainy w Uniwersytecie Narodowym „Akademia Prawa Ukrainy im. Jarosława Mądrego”. W marcu 2012 r. obronił pracę doktorską na temat „Konstytucyjne zasady społeczeństwa obywatelskiego na Ukrainie” pod kierunkiem profesora Jurija Barabasha w Radzie Naukowej Narodowego Uniwersytetu „Akademia Prawa Ukrainy im. Jarosława Mądrego”. Od września 2011 r. – asystent, a od września 2015 r. – docent Katedry Prawa Konstytucyjnego Ukrainy. Autor ok. 140 publikacji naukowych oraz prac dydaktycznych i metodologicznych, w tym po obronie pracy doktorskiej: 1 monografia autorska, 1 podręcznik (współautorstwo), 5 artykułów w czasopismach w bazach Scopus i Web of Science, 39 artykułów (w tym 35 artykułów w czasopismach branżowych), 29 abstraktów i 17 prac dydaktyczno-metodycznych. Pracuje nad rozprawą habilitacyjną na temat „Konstytucja jako akt władzy konstytucyjnej”. Zainteresowania badawcze: społeczeństwo obywatelskie, partie polityczne i organizacje pozarządowe, demokracja wojująca, sprawiedliwość konstytucyjna.

TŁUMACZENIE Z JĘZYKA UKRAIŃSKIEGO

dr Iryna Degtyarova

Koordynator programowa Projektu
Fundacja Rektorów Polskich

ZEZWAŁA SIĘ NA KOPIOWANIE, DYSTRYBUCJĘ, WYŚWIETLANIE
I UŻYTKOWANIE DZIEŁA I WSZELKICH JEGO POCHODNYCH
POD WARUNKIEM UMIESZCZENIA INFORMACJI O TWÓRCY.

OPRACOWANIE GRAFICZNE
I SKŁAD

workshop².pl